
Maakuntahallitus

Aika 30.03.2026 klo 09:00 -

Paikka Läsnäkokous, Uudenmaan liitto, Esterinportti 2 B, Helsinki, Maakuntasali

Käsiteltävät asiat

Asia	Otsikko	Sivu
31	Kokouksen järjestäytyminen	3
32	Asiantuntijoiden läsnäolo kokouksessa	4
33	Maakuntajohtajan ajankohtaiskatsaus	5
34	Talouden ajankohtaiskatsaus	6
35	Luottamushenkilöiden matkamääräykset	7
36	Viranhaltijoiden päätökset	8
37	Johtajien antamat lausunnot	10
38	Valmistuneet julkaisut	11
39	Kokousaikataulu tiedoksi	12
40	Lausunto Mäntsälän strategisesta yleiskaavasta, ehdotusvaihe	13
41	Lausunto Itäradan YVA-selostuksesta	27
42	Uudenmaan liiton tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2025	37
43	Uudenmaan liiton projektikatsaus vuodelta 2025	39
44	Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset vuosille 2025-2029	41
45	Uudenmaan liiton taloushallinnon järjestelmä uudistus; Kilpailutuksen käynnistäminen	44
46	CIRCULANDIA -hankkeen perustamispäätös	47

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä	
Läsnä	Limnell Jarno	Puheenjohtaja	ilmoittanut esteen
	Kaukola Ulla	I varapuheenjohtaja	ilmoittanut esteen
	Modig Silvia	II varapuheenjohtaja	ilmoittanut esteen
	Choudhry Tanveer	Jäsen	
	Diarra Fatim	Jäsen	
	Elo Tiina	Jäsen	
	Haapaniemi Timo	Jäsen	
	Kasonen Mika	Jäsen	
	Kauste Mikki	Jäsen	
	Korpinen Laura	Jäsen	
	Lackman Taina	Jäsen	
	Laine Pekka	Jäsen	
	Laitasalo-Kekkonen Anni	Jäsen	
	Lohikoski Juhani	Jäsen	
	Rautava Risto	Jäsen	
	Sigfrids Frida	Jäsen	
Muu	Arajärvi Pentti	Maakuntavaltuuston pj	
	Holopainen Mari	Maakuntavaltuuston I vpj	
	Karhuvaara Arja	Maakuntavaltuuston II vpj	
	Haimala Timo	Strateginen varajäsen	
	Haukkamäki Vilja	Strateginen varajäsen	
	Laukkanen Erkki	Strateginen varajäsen	
	Maukonen Mikko	Strateginen varajäsen	
	Sigberg Björn	Strateginen varajäsen	
	Telén Tuija	Esittelijä	
	Venäläinen Eero	Aluekehitysjohtaja	
	Isokangas Liisa	Hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä	
	Myllymäki Mikko	Yhteysjohtaja	
	Suursalmi Tero	Lakimies	
	Mansikka Ilona	Aluesuunnittelujohtajan varahenkilö	
	Aalto Milla	Viestinnän asiantuntija	

Maakuntahallitus

30.03.2026

31

Kokouksen järjestäytyminen

Maakuntahallitus 30.03.2026

Esittelijän päätösesitys

Maakuntahallitus

- päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi,
- toteaa, että kyseessä on maakuntavaltuuston 2.9.2025 § 19 hyväksymän perussopimuksen soveltamisohjeen mukainen strategisesti merkittävä kokous, johon on kutsuttu puhe- ja läsnäolo-oikeudella kehyskuntia edustavat varajäsenet,
- valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa (Juhani Lohikoski, Risto Rautava).

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Maakuntahallitus

30.03.2026

32

Asiantuntijoiden läsnäolo kokouksessa

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Uudenmaan liiton hallintosäännön 114 § mukaan toimitella voi päättää asiantuntijan kuulemisesta yksittäisessä asiassa. Asiantuntija voi olla läsnä kokouksessa asiasta käytävän keskustelun päättymiseen asti.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää myöntää tähän kokoukseen läsnäolo- ja puheoikeuden seuraavasti:

- 40 §; maakunta-arkkitehti Mariikka Manninen (Asiakohtaa ei selosteta, asiantuntija on paikalla vastaamassa mahdollisiin kysymyksiin.)

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Maakuntahallitus

30.03.2026

33

Maakuntajohtajan ajankohtaiskatsaus

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Maakuntajohtaja esittelee kokouksessa katsauksen ajankohtaisista asioista:

- Edunvalvonnan valmistelun aikataulut,
- Sidosryhmäyhteistyön ajankohtaiset,
- Muut ajankohtaiset asiat

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä maakuntajohtajan ajankohtaiskatsauksen tiedoksi.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Maakuntahallitus

30.03.2026

34

Talouden ajankohtaiskatsaus

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Hallintojohtaja esittelee kokouksessa talouden toteuman ajankohtaiskatsauksen.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä talouden ajankohtaiskatsauksen tiedoksi.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Maakuntahallitus

30.03.2026

35**Luottamushenkilöiden matkamääräykset**

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Uudenmaan liitto on jäsenenä useissa kansainvälisissä verkostoissa. Verkostotyön lisäksi edunvalvontatyötä tehdään myös muissa kansainvälisissä tapaamisissa ja seminaareissa. Osa kansainvälisistä luottamus- tai edustustehtävistä ovat luonteeltaan poliittisia.

Matkamääräykset

Matkustajan nimi	Tarja Kantola
Määränpää	Tallinna
Alkupäivä	10.5.2026
Loppupäivä	13.5.2026
Matkan syy	BSSSC Board & Annual Conference & EU:n Itämeri-strategian vuosifoorumi (EUSBSR Annual Forum)
Kustannukset	n. 300 euroa

Matkustajan nimi	Fatim Diarra
Määränpää	Visby
Alkupäivä	2.6.2026
Loppupäivä	4.6.2026
Matkan syy	CPMR Politicl Bureauun kokous
Kustannukset	n. 500 euroa

Asian tausta:

Uudenmaan liiton nimissä matkustettaessa myös luottamushenkilöillä tulee olla voimassaoleva matkamääräys. Sovittu toimintatapa on, että luottamushenkilöiden matkamääräykset antaa maakuntahallitus.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää antaa matkamääräykset yllä selostusosassa kuvatulla tavalla

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Maakuntahallitus

30.03.2026

36

Viranhaltijoiden päätökset

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Uudenmaan liiton viranhaltijapäätökset ovat luettavissa kolmen kuukauden ajan verkkosivuillamme osoitteessa

https://uml10fi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=official_frames

Edellisen maakuntahallituksen esityslistan lähettämisen jälkeen on tehty seuraavat viranhaltijoiden päätökset:

Päätökset, joissa otto-oikeuden käyttöaika kulunut umpeen

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi
Maakuntajohtaja	§ 4/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Espoon kaupungin hankkeelle AKKE25043 Kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin C6-allianssimalli Espoossa	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Maakuntajohtaja	§ 5/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Tampereen kaupungin hankkeelle AKKE25042 Kansainvälisen Työvoiman rekrytoinnin C6-allianssi Tampereella	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Maakuntajohtaja	§ 6/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Oulun kaupungin hankkeelle AKKE25045 Kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin C6 allianssi Oulussa 2026	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Maakuntajohtaja	§ 7/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Vantaan kaupungin hankkeelle AKKE25046 Kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin C6-allianssi	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Maakuntajohtaja	§ 8/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Turun kaupungin hankkeelle AKKE25041 Kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin C6 - Allianssi Turussa, lyhyenne C6 Allianssi Turku	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Maakuntajohtaja	§ 9/2026 26.2.2026	AKKE-rahoituspäätös Helsingin kaupungin hankkeelle AKKE25044 Kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin C6-allianssi Helsingissä (C6-International Talent Recruitment Project)	AKKE-rahoituspäätös, myönteinen
Hallintojohtaja	§ 27/2026 6.3.3036	Talousarviovuosien 2020-2022 AKKE-valtionavustuksen palautus	Muu päätös

Yksikään maakuntahallituksen jäsen, eikä maakuntajohtaja ole määräajan kuluessa ilmoittanut halustaan tuoda yllä listattuja viranhaltijapäätöksiä maakuntahallituksen otto-oikeusharkintaan, joten päätökset voidaan merkitä tiedoksi.

Päätökset, joissa otto-oikeuden käyttöaikaa jäljellä

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi	Otto-oikeuden käyttöaika umpeutuu
Aluekehitysjohtaja	§ 6/2026 10.3.2026	Muutospäätös hankkeelle AKKE25010 HPH ja MPH -palveluiden asiakaslähtöinen kehittäminen	AKKE-muutospäätös	31.3.2026
Aluekehitysjohtaja	§ 7/2026 17.3.2026	AKKE-muutospäätös, EU-hankevalmistelutuen käyttöajan jatkaminen, EU25036 Espoo Climate Transformation	AKKE-muutospäätös	8.4.2026
Aluekehitysjohtaja	§ 8/2026 24.3.2026	Asiantuntijapalvelun hankinta: Interreg Baltic Sea Region-ohjelman tulosartikkelit	Hankintapäätös	14.4.2026

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- merkitä alaistensa viranhaltijoiden päätökset tiedoksi ja
- ettei se käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan esityslistalla mainittuihin päätöksiin.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Maakuntahallitus

30.03.2026

37

Johtajien antamat lausunnot

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Edellisen kokouksen jälkeen on annettu Liitteet-kohdassa listatut lausunnot.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi johtajien antamat lausunnot.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Liitteet

- Liite 1 Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta
- Liite 2 Lausunto Data Prop Link Oy Järvenpään datakeskushankkeen YVA-ohjelmasta
- Liite 3 Lausunto koskien Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko - Etelä-Suomi koskevaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa
- Liite 4 Lausunto Hakakallion kaupan alueen asemakaavan muutoksen luonnoksesta, Hyvinkää
- Liite 5 Lausunto Helen Sähköverkko lunastuslupahakemuksesta välille Vaarala-Mellunkylä
- Liite 6 Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, joka koskee Jokelan datakeskushanketta ja sen sähkönsiirtoa
- Liite 7 Lausunto Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta
- Liite 8 Lausunto kaavasta L126 Braskin aurinkoenergia-alue, asemakaava ja asemakaavan muutos sekä tonttijako, OAS ja valmisteluvaihe
- Liite 9 Lausunto asemakaavan muutoksen luonnoksesta Moukarinkuja II-III, kaava nro 3450, Tuusula

Maakuntahallitus

30.03.2026

38

Valmistuneet julkaisut

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Uudenmaan hiilensidonta ja hiilineutraalisuustavoite. Uudenmaan liiton julkaisuja E 271 - 2026

Sipoonkorven ekologiset yhteydet pohjoisen ja idän suuntiin. VISIO-kaavan luontoselvitys 2025. Uudenmaan liiton julkaisuja E 274 - 2026

Uusimaa-kaavan 2050 viheryhteystarvemerkinntöjen ekologisen kytkeytyvyyden nykytilannetarkastelu. VISIO-kaavan taustaselvitys. Uudenmaan liiton julkaisuja E 273 - 2026

Rahtiradan ja lentoaseman pohjoispuolen terminaalijärjestelyt sekä varikon suunnittelu maakuntakaavan tarpeisiin
Uudenmaan liiton julkaisuja E 272 - 2026

Kaikki Uudenmaan liiton julkaisut:
<https://uudenmaanliitto.fi/julkaisut/>

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi valmistuneet julkaisut.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Maakuntahallitus

30.03.2026

39

Kokousaikataulu tiedoksi

Maakuntahallitus 30.03.2026

Selostus

Seuraavat **maakuntahallituksen** kokoukset

- 13.4.2026 aamukoulu klo 8.30-10.30
 - aiheena liikennehankkeet ja hallitusohjelmataavoitteet
- 27.4.2026 klo 8.30-10.30
- 11.5.2026 aamukoulu klo 8.30-10.30
 - aiheena maakuntaohjelmaa täydentävät tiekartat
- 25.5.2026 klo 8.30-10.30, strateginen kokous
- 15.6.2026 klo 8.30-10.30
- 24.8.2026 klo 8.30-10.30
- 28.9.2026 klo 8.30-10.30
- 12.10.2026 aamukoulu klo 8.30-10.30
- 26.10.2026 klo 8.30-10.30
 - Kokous kuntavierailuna, Kirkkonummi
- 23.11.2026 klo 8.30-10.30, strateginen kokous
- 14.12.2026 klo 8.30-10.30

Seuraavat **maakuntavaltuuston** kokoukset

- 9.6.2026 klo 10.00
- 8.12.2026 klo 10.00

Seuraava **maakunnan yhteistyöryhmän** kokous

- 4.5.2026 klo 12-14.30

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi kokousaikataulun.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas

Maakuntahallitus

30.03.2026

40

Lausunto Mäntsälän strategisesta yleiskaavasta, ehdotusvaihe

Maakuntahallitus 30.03.2026

531/06.02.00/2024

Tiivistelmä

Mäntsälän strateginen yleiskaava on ehdotusvaiheessa. Kaavan peruseriaatteen ovat monilta osin yleiskaavoitusta ohjaavan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan mukaisia, mutta osin kaavassa on tarkistamisen ja tarkentamisen tarvetta maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi. Tietyiltä osin kaavakokonaisuus on vaikeaselkoinen, osin myös ristiriitainen, ja lausunnon antaminen on haastavaa. Uudenmaan liiton näkökulmia on tuotu lausunnossa esiin teemoittain, sekä yhteenvetona lausunnon lopussa. Uudenmaan liitto kannustaa jatkamaan työtä, jotta tärkeä, pitkä ja laaja kaavatyö saadaan päätökseen.

Kaava-alueeseen kohdistuu lukuisia, maakuntakaavassa osoitettuja valtakunnallisia, maakunnallisia ja/tai seudullisia intressejä. Maakuntakaavan mukaisuuden varmistaminen ja tarkentaminen, sekä kaava-aineiston selkeyttäminen edellyttää muutoksia kaava-aineistoon ja siten mahdollisesti yleiskaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Mäntsälän kunta on pyytänyt lausuntoa Mäntsälän strategisen yleiskaavan ehdotuksesta. Lausunto on pyydetty antamaan 13.3.2026 mennessä. Uudenmaan liitto on saanut lisäaikaa 30.3.2026 asti maakuntahallituksen kokousaikataulusta johtuen.

Kaava-ainesto löytyy kunnan verkkosivuilta: [Strateginen yleiskaavaehdotus \(2026\) - Mäntsälän kunta](#)

Asian tausta

Kaavan tavoitteet, vaiheet ja kaavatilanne

Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma koko kunnan alueelle. Siinä näkyvät Mäntsälän kunnan maankäytön suuret linjat ja tavoitteet sekä erilaisten toimintojen yhteensovittaminen ja yleispiirteiset aluevaraukset, jotka edelleen ohjaavat alueidenkäytön suunnittelua ja järjestämistä, asemakaavoitusta ja tarvittaessa osayleiskaavoitusta.

Strategisen yleiskaavan päätevoitteina on:

- Riittävät, monipuoliset ja kilpailukykyiset kaavavarannot asuin- ja yritysrakentamisen tarpeisiin

- Kasvun ohjaaminen kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueilla
- Kyläkeskuksien kehittäminen ja haja-asutusalueiden maankäytön ohjaaminen
- Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä
- Liikenneverkon kehittäminen ja kestävä liikkuminen

Mäntsälän koko kunnan yleiskaavan laadinta on käynnistetty vuonna 2018. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä vuonna 2018, ja yleiskaavatyön kehityskuvat vuonna 2020. Kaavaluonnos oli ensimmäisen kerran nähtävillä syksyllä 2021. Tämän jälkeen kunnanhallitus päätti, että yleiskaavaa jatketaan strategisena. Strategisen yleiskaavan luonnos oli nähtävillä loppuvuonna 2024.

Mäntsälässä on kahdeksan voimassa olevaa osayleiskaavaa. Strateginen yleiskaava kumoaa kaikki voimassa olevat osayleiskaavat.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (Alueidenkäyttölaki 32§).

Suunnittelualuetta koskee Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta. Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat kolme vaihemaakuntakaavaa ovat saaneet lainvoiman 13.3.2023 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä. Kaavakokonaisuus korvaa aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat, lukuun ottamatta Östersundomin alueen maakuntakaavaa ja 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisua. Kun vallitsevaa kaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat maakuntakaavat ja maakuntakaavamerkinnot huomioitava samanaikaisesti.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Mäntsälään on osoitettu seuraavia merkintöjä:

- keskustatoimintojen alue, keskus, ja siihen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke
- tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalue
- kaupan alue
- valtakunnallisesti merkittävä kaksiajoratainen tie
- päärata
- maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tiet sekä niihin liittyvät ohjeelliset merkinnät
- suojelualueet, Natura 2000 alueet
- metsätalousvaltaisia alueita, jotka ovat laajoja, yhtenäisiä ja ekologisen verkoston kannalta merkittäviä
- viherysteystarpeita, virkistysalueita
- kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet
- pohjavesialueet
- arvokkaat geologiset muodostumat
- maa-aineshuollon kehittämisalue
- teknisen huollon verkostot (sähkö, maakaasu)
- ampumarata-alue

Lisäksi yleiskaavoitusta ohjaavat maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset, joista tämän yleiskaavan osalta keskeisimpiä ovat:

- Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja.
- Alue- ja yhdyskuntarakennetta tulee kehittää olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen.
- Ympärivuotista asumista sekä työpaikkarakentamista on ohjattava ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitettuihin keskuksiin, pääkaupunkiseudun ydinvyöhykkeelle, taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeille sekä palvelukeskittymiin. Keskusten välisten liikenneyhteyksien kehittämistä on tuettava erityisesti joukkoliikenteeseen perustuen.
- Uudet asuin- ja työpaikka-alueet tulee suunnitella niin, että ne täyttävät kestävä ympäristön kriteerit: alueiden sijainnin alue- ja yhdyskuntarakenteessa sekä rakentamisen määrän ja tehokkuuden tulee olla sellaista, että monipuolisille toiminnoille, lähipalveluille ja joukkoliikenneyhteyksille sekä lyhyille asiointimatkoille kävellen ja pyöräillen syntyy edellytykset.
- Maakuntakaavassa osoitettujen keskusten, palvelukeskittymien ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella tapahtuvan asuin- ja työpaikkarakentamisen tulee ensisijaisesti sijoittua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Rakentamisen ohjauksessa tulee huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, palveluiden saavutettavuus ja kestävä liikkuksen edellytykset.
- Laajat yhtenäiset luonnon- ja kulttuurimaisema-alueet tulee ottaa huomioon ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen, maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen kehittämisen sekä luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta. Laajojen, yhtenäisten rakentamattomien alueiden pirstomista ja pinta-alan pienentämistä on vältettävä erityisesti taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolisilla alueilla.

Uudenmaan liiton aiemmat lausunnot

Uudenmaan liitto on antanut lausunnon Mäntsälän yleiskaavatyötä taustoittavasta kehityskuvavaiheesta syksyllä 2020, sekä yleiskaavan luonnoksesta vuonna 2021 ja strategisen yleiskaavan luonnoksesta 2025.

Strategisen yleiskaavan luonnoksesta annetussa lausunnossaan liitto kiinnitti huomiota erityisesti yleiskaavan tarkkuustasoon, mitoittamiseen, maakuntakaavan toteuttamiseen ja kestäväan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Lausunnossa todettiin, että uuden rakentamisen sijoittumisen mahdollisuudet vaikuttivat ylivoimaisesti suhteessa maakuntakaavan nykyisen rakenteen tehostamista korostavaan ohjaukseen. Kaavaratkaisun riskinä nähtiin yhdyskuntarakenteen hajautuminen, sekä haitalliset ilmasto- ja kuntataloudelliset vaikutukset. Lisäksi lausunnossa todettiin, että kaavaratkaisu ei riittävällä tavalla edistä maakuntakaavan toteutumista, ja kaavan jatkovalmistelussa on tarpeellista tavoitella kestävämpää alue- ja yhdyskuntarakennetta, sekä selvittää tiivistämisen ja uusien alueiden käyttöönoton ajoittamisen mahdollisuuksia.

Ehdotus lausunnoksi

Yleistä

Yleisenä palautteena Uudenmaan liitto toteaa, että lausunnon antaminen kaavaehdotuksesta on haastavaa, sillä kaavakokonaisuus on osin vaikeaselkoinen.

Kaavakarttaan on juuri ennen nähtävillesäätämistä tehty muutoksia, mutta kaavaselostusta ei ole vastaavasti päivitetty. Tehdyt muutokset on kuvattu

tekstinä kaavaselostuksen liitteessä. Varsinainen kaavaselostuksen sisältö on siis osin ristiriidassa sekä kaavakartan että oman liitteensä kanssa. Varsinainen kaavaselostus antaa tiettyjen teemojen osalta virheellisen kuvan kaavan sisällöstä.

Herää kysymys, täyttääkö kaava-aineisto alueidenkäyttölain vaatimukset: laki edellyttää, että selostuksen on oltava selkeä ja tarjottava tarvittava tietopohja päätöksenteolle. Sen tulee antaa riittävät tiedot kaavan tavoitteista, valmistelusta, sisällöstä sekä vaikutuksista. Selostuksen avulla päättäjien ja osallisten on voitava arvioida kaavan toteuttamiskelpoisuutta ja vaikutuksia.

Pääkartan ja oikeusvaikutteisten liitekarttojen muodostamaa kokonaisuutta on vaikea tulkita. Eri karttojen sisältö on myös osin päällekkäistä, sillä osa liitekartoilla esitetyistä teemoista on esitetty myös pääkartalla. Kaavamerkintöjen osoittaminen yhdellä kartalla tukisi kokonaisuuden ymmärtämistä ja tulkittavuutta, ja toisi paremmin esiin sen, miten eri toimintoja on yhteensovitettu.

Kokonaisuutena katsottuna Uudenmaan liitto toteaa, että kaavan sisältö ja kaava-asiakirjat edellyttävät muutoksia ja muokkaamista. Liiton näkemyksen mukaan kaavaehdotus olisi hyvä tarkistusten ja muokkausten jälkeen asettaa uudelleen nähtäville (Maankäyttö- ja rakennusasetus 32 §). Uudenmaan liitto kannustaa jatkamaan työtä, jotta tärkeä, pitkä ja laaja kaavatyö saadaan päätökseen.

Väestö / skenaariot

Uudenmaan liiton väestö- ja työpaikkaprojektiot on laadittu koko Uudenmaan alueelle vuonna 2025. Ne perustuvat kahteen skenaariovaihtoehtoon, joista toisessa Uudenmaan talouden, työpaikkojen ja väestön kasvu on nopeaa kun taas toisessa kasvun oletetaan hidastuvan.

Väestöprojektoiden lähtökohtana on Uudenmaan kuntien väestö vuoden 2023 lopussa. Projektiot kuvaavat kunkin kunnan väestömäärää ikäryhmittäin, mutta ei väestön tarkempaa sijoittumista kunnan sisällä. Projektioissa on huomioitu väestön vanhenemisen, muuttoliikkeen, syntymien ja kuolemien vaikutus.

Arvioissa Mäntsälän kunnan väkiluvusta vuoteen 2050 mennessä on merkittävä ero eri projektoiden välillä: Laajentuvan kasvun projektiomallissa Mäntsälässä arvioidaan olevan noin 5900 asukasta enemmän ja keskittyvän kasvun projektiomallissa noin 120 asukasta vähemmän kuin kunnassa tällä hetkellä on. Väkiluvun kasvu projektioissa perustuu yksinomaan muuttovoittoon.

Mäntsälän kunta on teettänyt yleiskaavan pohjaksi väestöennustetarkastelun. Ennusteessa on tarkasteltu neljää eri skenaarioita, ja kaavaselostuksessa on kuvattu eri skenaarioiden mukaiset kehityskuvat, sekä niihin liittyvät oletukset ja epävarmuudet. Kunnan väestönkasvu perustuu jokaisessa skenaariossa maan sisäiseen ja ulkomaiseen tulomuuttoon.

Kunnan asettama väestönkasvutavoite on 0,3–1,0 %/vuosi. Yleiskaavan mitoitus perustuu uusien asuinalueiden osalta 1 %:n vuosittaiseen väestönkasvuun, mikä tarkoittaa noin 6039 asukkaan lisäystä vuoteen 2050 mennessä. Tämä tarkoittaisi 28 %:n väestönkasvua vuosien 2023–

2050 aikana. Yhden prosentin väestönkasvu vastaa pitkälti Uudenmaan liiton väestöprojektion laajentuvan kasvun skenaariota.

Uudenmaan liiton väestöprojektiin ja toisaalta Mäntsälän omaan väestöennusteeseen pohjautuen kunnan on perusteltua varautua yleiskaavassa kasvuun. Kunnan kokonaisväestömäärä voi ennusteiden mukaan kuitenkin vaihdella merkittävästi tulevaisuudessa. Sen sijaan varmuudella voidaan olettaa ikääntyvien määrän kasvavan nykyisestä, mikä on tuotu esille selostuksessa. Yleiskaavassa tuleekin tästä syystä maankäytön suunnittelun keinoin varmistaa riittävät edellytykset etenkin arjen palveluiden sujuvalle saavutettavuudelle.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Maakuntakaavan keskeinen suunnitteluperiaate yhdyskuntarakenteen kehittämisen osalta on nykyisen rakenteen hyödyntäminen sitä tehostamalla ja tiivistämällä. Maakuntakaavassa osoitetut keskukset ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeet ovat maakunnan ensisijaisia yhdyskuntarakenteen kehittämisen alueita.

Maakuntakaavassa Mäntsälässä keskukseksi on osoitettu kirkonkylä, samoin Mäntsälän Hyökännummen kanssa kokonaisuuden muodostava mutta Tuusulan kunnan puolella sijaitseva Kellokoski. Kirkonkylää ympäröivä taajama on osoitettu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi. Alerakenteellisesti tarkasteltuna kirkonkylä ja Hyökännummi yleiskaavan asumisen kehittämisen painopistealueina ovat maakuntakaavan mukaiset.

Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu asuinalueina nykyiset asemakaavoitetut taajama-alueet. Kaavamääräys painottaa maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti mm. yhdyskuntarakenteen tehostamista, kestävän liikkumisen edistämistä ja palvelujen saavutettavuutta ja näitä periaatteita on tuotu esiin myös kaavaselostuksessa.

Yleiskaavassa osoitetut uudet asuinalueet kytkeytyvät Mäntsälän kirkonkylän taajama-alueeseen ja Hyökännummen alueeseen, mutta laajentavat yhdyskuntarakennetta ympäröiville, nykyisellään pitkälti rakentamattomille pelto- ja/tai metsäalueille. Uusien alueiden osalta kaavaratkaisu on varsin avokätinen: Pinta-alallisesti tarkasteltuna uudet alueet ovat varsin laajoja esimerkiksi suhteutettuna nykyiseen rakennettuun taajama-alueeseen.

Vastaavasti kuin edellisessä lausunnossaan Uudenmaan liitto katsoo, että ottaen huomioon maakuntakaava, Mäntsälää koskevat väestöennusteet sekä olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tehostamispotentiaali, tulisi olevan rakenteen tehostamisen ensisijaisuuden ja uusien alueiden käyttöönoton toissijaisuuden näkyä selkeämmin kaavaratkaisussa.

Mahdollisten uusien laajentumisalueiden kokoa ja määrää tulisi arvoida kriittisesti ottaen huomioon jo rakennettujen taajama-alueiden yleiskaavatyössä tunnistettu, merkittävä täydennysrakentamispotentiaali. Uusien alueiden käyttöönoton vaiheistusta tulisi ohjata selkeämmin, jotta uusille alueille laajennutaan vasta, kun sille on todellinen tarve ja että mahdollinen laajentuminen tapahtuu hallitusti yksi selkeä kokonaisuus kerrallaan, ei joka suuntaan samanaikaisesti hajautuen. On hyvä, että edellisen vaiheen kaavaluonnoksessa mukana olleet yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia osoittaneet nuolet on jätetty pois kaavaehdotuksesta.

Rakentamiseen otettavien alueiden vaiheistaminen vaikuttaa myös siihen, että viheralueiden laatua suhteessa ekologiseen kytkeytyvyyteen sekä luonnon tuottamia ekosysteemipalveluja voidaan säilyttää pidempään nykyisen taajaman lähialueilla. Etenemällä uusien alueiden käyttöön otossa suunnitelmallisesti yksi kokonaisuus kerrallaan vältetään sekä viherympäristön pirstoutumista että hyödynnetään tarvittavat kunnallistekniset investoinnit tehokkaasti, mikä tukee sekä kuntatalouden kestävyttä että ilmastotavoitteita. Myös kestävä liikunnan kehittämisen edellytykset ovat paremmat yhtenäisessä kuin hajanaisessa yhdyskuntarakenteessa.

Liikenne ja saavutettavuus

Strategisessa yleiskaavassa on osoitettu eri skenaarioita liikennejärjestelmän toteutumiselle, kuitenkin valitsematta, mitä skenaariota yleiskaava toteuttaa. Näin ollen liikenteen osalta vaikutusten arviointi on jäänyt enemmän toteavaksi kuin arvioivaksi. Uudenmaan liitto toivoo selkeää valintaa siitä mitä liikennejärjestelmän skenaarioita yleiskaava toteuttaa, sekä valitun vaihtoehdon tarkempaa vaikutusten arviointia. Huomiona liitto esittää mahdollisuuden vaiheittaiseen toteutukseen, jolloin tulevaisuuden arvioinnin haastetta voidaan ratkaista portaittaisella toteutuksella.

Yleiskaavassa esitetyn uuden valtatie 4:n eritasoliittymän vaikutusten arviointi yhdyskuntarakenteeseen on jäänyt osin toteamatta. Uuden liittymän toteuttamisen yhtenä ehtona valtakunnallisesti merkittävän kaksiajorataisen tien osalta on, ettei liittymä muun muassa hajauta yhdyskuntarakennetta. Uudenmaan liitto toivoo, että tämä vielä tarkastellaan liittymän vaikutuksien osalta kattavammin.

Uudenmaan liitto haluaa vielä korostaa, että valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien teiden yhteyteen ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa. Lisäksi pitkämatkaisen liikenteen sujuvuus tulee varmistaa erityisesti maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien teiden osalta. Kehittämistoimenpiteet tulee tehdä teiden sujuvuutta ja turvallisuutta heikentämättä erityisesti valtakunnallisesti merkittävien teiden liittymiin kohdistuneiden toimenpiteiden osalta.

Strateginen yleiskaava on maakuntakaavaa tarkempi maankäyttöä ohjaava, tässä tapauksessa oikeusvaikutteinen asiakirja, jolloin mittakaava ei voi olla maakuntakaavaa yleispiirteisempi. Tästä erityisenä huomiona Sälinkääntien ja valtatie 25:n välinen ohjeellinen tieliikenteen yhteystarve -merkintä. Maakuntakaavassa tie on osoitettu seudullisesti merkittävän tien ohjeellisenä linjauksena. Uudenmaan liitto toivoo tarkennusta tähän.

On hyvä, että liityntäpysäköintitarpeet sekä jalankulun että pyöräilyn sujuvat yhteydet on tuotu osaksi rautatieaseman sekä selvitetty julkisen liikenteen pysäkkien merkintöjä. Tässä yhteydessä olisi tarpeen korostaa vielä maakunnallisesti merkittävän liityntäpysäköinnin tarvetta.

On erittäin positiivista, että kaavassa on huomioitu kehittämisalue -merkinnällä raskaan liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelualue sekä elinkeinoelämän kehittämisalue. Kehittämisalueen määräyksessä olisi hyvä todeta sanallisesti myös raskaan liikenteen taukopaikka, kuten selostuksessa on kuvattu.

Elinkeinot ja kauppa

Kaavaratkaisu mahdollistaa elinkeinotoimintojen sijoittumisen hyvin laajalle vyöhykkeelle erityisesti kirkonkylän eteläpuolella. Yleiskaavassa on osoitettu työpaikkatoimintojen alueita, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia, tilaa vaativia elinkeinoalueita, uusia ja kehitettäviä tilaa vaativia elinkeinoalueita, teollisuuden ja varastoinnin reservialueita, sekä kehittämisalueita, jotka ovat kaavamääräyksen mukaan myös elinkeinoelämän kehittämisalueita. Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu maa-ainesten ottoalueita sekä kiertotalouden ja jätehuollon alueita.

Uudenmaan liitto on tuonut jo luonnosvaiheen lausunnossaan esille elinkeinotoimintojen alueiden huomattavan laajuuden. Luonnosvaiheen jälkeen alueiden laajuudet ovat pääosin ennallaan - keskeisin muutos teeman osalta liittyy valtatie 4 varren uuden ja kehitettävän tilaa vaativan elinkeinoalueen supistumiseen eteläosastaan. Myös elinkeinotoiminnan laajenemissuuntia osoittavat nuolet on poistettu, mikä on hyvä asia. Maa-ainesten ottoalueita ja kiertotalouden ja jätehuollon alueita on edelleen lisätty luonnosvaiheen jälkeen. Teollisuuden ja varastoinnin reservialueen merkintä Mäntsälän Aeron alueelle sekä pohjoisen liittymän läheinen jätehuollon ja kiertotalouden alue (EJ) on lisätty 29.10.2025 kokouksen jälkeen, ja merkintöjen perustelut löytyvät liitteestä 4. Huomioiden alueiden laajuus ja niihin liittyvät vaikutukset, ovat vaikutusten arvioinnit hyvin kepeästi laadittuja.

Kaavaratkaisu ei varmista maakuntakaavassa tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueeksi osoitetun Kapulin alueen ensisijaisuutta elinkeinotoimintojen sijoittumisalueena, eikä ota kantaa mahdollisten laajenemisalueiden vaiheistukseen. Kaavaratkaisu ei riittävällä tavalla toteuta maakuntakaavan keskeisiä periaatteita, jotka korostavat olevaan rakenteeseen tukeutumista ja hajautumisen välttämistä myös elinkeinotoimintojen osalta.

Kaupan osalta yleiskaavaselostuksen mukaan tulevaisuuden tavoitteena on keskustan säilyminen kaupan palveluverkon keskuksena ja sen edelleen kehittyminen. Tämä on myös maakuntakaavan tavoite kaupan ohjauksessa. Yleiskaavassa tilaa vaativalle kaupalle on osoitettu aluevarauksia Mäntsälänportin alueelle maakuntakaavan mukaisesti.

Joiltakin osin kaupan kaavamääräykset edellyttävät vielä tarkennuksia. Esimerkiksi uusien tilaa vaativien elinkeinoalueiden kaavamääräystä tulisi yhdenmukaistaa tilaa vaativien elinkeinoalueiden kaavamääräyksen kanssa. Lisäksi ylipäänsä kaupan ohjaukseen liittyvissä kaavamääräyksissä olisi ilmausten osalta hyvä pyrkiä yhdenmukaiseen tyyliin eri merkintöjen välillä, jotta määräykset olisivat mahdollisimman selkeälukuisia.

Viherrakenne

Kaavaehdotuksen rakentamista sallivat aluevaraukset ja merkinnät kattavat nykyisten, osittain hyvinkin väljän rakenteen taajama-alueiden ja kylien lisäksi laajoja uusia alueita. Uudenmaan liitto toistaa kaavaluonnoksesta annetun lausuntonsa, että ratkaisu mahdollistaa ihmistoiminnan häiriöiden leviämisen laajemmalle alueelle niin, että sillä olisi todennäköisesti heikentävä yhteisvaikutus ekologisten verkostojen toimivuuteen maakunnallisellakin tasolla.

Laajojen uusien alueiden käyttöönotto rakentamiseen voi heikentää myös mahdollisuuksia luonnonrauhaan ja virkistykseen. Lisäksi Uudenmaan liitto muistuttaa luonnosvaiheen lausunnostaan seuraavista asioista:

- Luonnon arvojen huomioon ottamiseen on aiempaa enemmän tarvetta, sillä ilmaston muuttuminen osaltaan heikentää lajiston mahdollisuuksia säilyä nykyisissä elinympäristöissään. Maakuntakaavan yleismääräykset edellyttävät muun muassa, että ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.”
- Kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnissa (s. 143) viitataan, että asemakaavoituksessa ”tulee huomioida suojelualueiden kytkeytyneisyyden säilyminen”. Asia on muotoiltu ikäänkuin määräykseksi vaikutusten arvioinnin alla, mutta vastaava asia, ekologisten verkostojen ydinalueiden kytkeytyvyys, ei selkeästi sisälly oikeusvaikutteisiin kaava-aineiston osiin.

Uudenmaan liitto pitää monia yleismääräysten luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen sekä ilmastonmuutoksen hillintään- ja siihen sopeutumiseen liittyviä osia hyvinä. Yleismääräyksiä on kuitenkin syytä täydentää niin, että luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvia haittoja tulee ensisijaisesti välttää ja vasta sen jälkeen lieventää.

Ekologiset yhteydet

Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu kuusi ohjeellista viheryhteystarvemerkinä. Vaikka merkintöjen sijainti kaavakartalla vastaa voimassa olevaa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaa, Uudenmaan liitto pitää kokonaisuutta ongelmallisena muun muassa alueiden käytön suunnittelujärjestelmän kannalta (AKL 4 §). Yleiskaavan tulisi tarkentaa maakuntakaavassa esitettyä ratkaisua niin, että se sisältää tarkemmat ratkaisut maakunnallisten yhteyksien turvaamiseen sekä niiden kanssa kokonaisuuden muodostavat, paikalliset, huomioon otettavat ekologisten verkostojen osat, sillä maakuntakaavassa osoitetaan ainoastaan maakunnallisesti merkittävät viheryhteystarpeet.

Mäntsälän yleiskaavaa varten laaditussa ekologisen verkoston selvityksessä (Sitowise 2024) on tunnistettu maakunnallisten yhteyksien lisäksi ylikunnalliset ja paikalliset yhteydet. Selvityksen mukaan paikallisen tason yhteydet on selvitetty strategisen yleiskaavan tasolla ja ylikunnalliset yhteydet osoittavat paikallisten yhteyksien jatkumoa kuntarajan yli. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että selvityksen tulokset huomioidaan yleiskaavassa oikeusvaikutteisilla merkinnöillä ja määräyksillä.

Yleiskaavaehdotuksen yleiset määräykset edellyttävät, että ekologisten yhteyksien jatkuvuus ja kehittäminen tulee turvata tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä ehkäistä liikenne- ja muun rakentamisen aiheuttamaa pirstoutumista. Lisäksi määräysten mukaan tulee varmistaa viheralueverkoston jatkuvuus sekä sen ekologinen ja virkistyksellinen toimivuus yhtenäisenä verkostona. Uudenmaan liitto pitää määräysten sisältöä hyvänä. Oikeusvaikutusten kannalta on kuitenkin selkeämpää, että yleismääräysten lisäksi kaavakartalla osoitetaan tiedossa olevat ekologisen verkoston huomioon otettavat osat, kuten paikalliset ekologiset yhteydet.

Kaavaselostuksen liitteen 4 mukaan yleiskaavaehdotuksen pääkartalta on poistettu kaikki paikallisesti tärkeät ohjeelliset ekologiset yhteyksimerkinnot (31 kpl), ja ne on korvattu Uusimaa-kaavan mukaisilla ohjeellisilla viheryhteystarpeilla (6 kpl). Uudenmaan liitto toteaa, ettei paikallisesti tärkeitä yhteyksiä voi sellaisenaan korvata maakunnallisilla yhteyksillä, koska niiden sijainti ja merkitys on erilainen ja molempia tarvitaan, jotta verkosto säilyy toimivana.

Liite 4 "Muutokset Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 ehdotukseen kuntakehityslautakunnan 29.10.2025 kokouksen jälkeen" sisältää ennen nähtävillä oloa tehtyjen viimeisimpien muutosten perusteluja. Niiden mukaan viheryhteydet voivat estää energia- tai tuulivoimahankkeita, tai rajoittaa metsätalouden toimenpiteitä. Perusteluissa väitetään myös, että metsälaki velvoittaa jo nykyisellään viheryhteyksien säilyttämiseen. Lisäksi perusteluna todetaan, että yleiskaavassa tärkeintä on turvata eläinten liikkumismahdollisuuksia kuntaa halkovan liikenneväylän molemmin puolin.

Uudenmaan liitto huomauttaa liitteen 4 perusteluista, että metsälaki ei sisällä viittausta viheryhteyksiin. Lisäksi eläinten liikkumismahdollisuuksista on syytä huomata, että ne ovat vain osa ekologisten yhteyksien merkitystä eri lajiryhmille, ja yhteyksien tärkeys korostuu nimenomaan liikenneväylien poikki. Yleiskaavassa on oleellista käsitellä yhteyksien muodostamaa verkostoa kokonaisuutena. Liikenneväylien ylitysten ja alitusten suunnittelu hyödyttää myös suoraan liikenneturvallisuutta.

Uudenmaan liitto tuo esille koko kunnan yleiskaavan merkityksen ekologisten yhteyksien turvaamisessa, jota yksityiskohtaisempi suunnittelu tai yksittäiset sektorilait eivät pysty vastaavalla tavalla huomioimaan. Esimerkiksi Metsälaki suojelee lähinnä pienialaisia ja selkeästi rajattuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä, eikä turvaa laajempaa verkostomaista jatkuvuutta. Kaavassa osoitetut ekologiset yhteydet, viheryhteystarpeet tms. eivät myöskään kategorisesti estä energiahankkeiden toteuttamista. Hyvällä suunnittelulla erilaiset tavoitteet on usein mahdollista yhteensovittaa. Liikenneväylät aiheuttavat merkittäviä este- ja häiriövaikutuksia lajiston siirtymiselle, mutta yleiskaavassa on tarpeen huomioida myös muut maankäytön rajoitteet ekologiselle verkostolle ja yhteensovittaa ne yleiskaavassa.

Kokonaisuus on ekologisten yhteyksien kannalta ongelmallinen, koska yleiskaavan tulisi tarkentaa maakuntakaavassa esitettyä ratkaisua. Sen tulisi sisältää ratkaisut maakunnallisten yhteyksien turvaamiseen sekä niiden kanssa kokonaisuuden muodostavat, paikalliset, huomioon otettavat ekologisten verkostojen osat. Tunnistetut ylikunnalliset ja paikalliset yhteydet tulisi huomioida yleiskaavassa oikeusvaikutteisilla merkinnöillä ja määräyksillä.

Luontoarvot

Mäntsälän strategisen yleiskaavan ehdotus sisältää kolme oikeusvaikutteiseksi tarkoitettua yleiskaavakarttaa, joista Luonnonympäristö ja virkistys esitetään strategisen yleiskaavakartan liitekartalla 1. Kyseisellä kartalla on osoitettu "luonnonsuojelullisesti arvokkaina kohteina ja alueen osina" piste- ja aluemerkinnoin eräitä vesiläillä suojeltuja pienvesiä, sekä luonnonsuojeluläillä suojeltuja lajeja. Kaava-aineistoista ei selviä, kuinka luontoselvitysten tiedot kokonaisuutena, esimerkiksi maakunnallisista kohteista, on huomioitu kaavaratkaisussa. Uudenmaan liitto huomauttaa, että ei ole mahdollista todeta, että maakunnalliset luontoarvot olisi otettu riittävästi huomioon.

Maakuntakaavan yleismääräys edellyttää, että "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset." Uudenmaan liitto katsoo, että

luontoarvojen osalta kaavaratkaisussa hyödynnetty tietopohja sekä siitä tulevat ratkaisujen perustelut tulee kuvata selkeämmin selostuksessa ja tarvittaessa täydentää kaavaratkaisua.

Suojelualueet

Kaavakokonaisuus on suojelualueiden osalta vaikeaselkoinen, mistä syystä lausunnon antaminen on haastavaa. Varsinainen kaavaselostus on ristiriidassa kaavakartan kanssa, ja selostus antaa suojelualueiden osalta virheellisen kuvan kaavan sisällöstä.

Mäntsälän strategisen yleiskaavan ehdotuksen suojelualueratkaisu sisältää kolme eri merkintätyyppiä ja -määräystä suojelualueille, ja osa niistä on osoitettu määräaikaisina. Osassa toissijainen aluevaraus on MY. Kaavaratkaisu ei ole tämän vuoksi vaikutuksiltaan ja kaavan tulkinnan kannalta kokonaisuutena selkeä. Rakentamislain 53 §:n mukainen toimenpiderajoitus tulee SL-1 merkinnän määräyksen mukaan voimaan vasta määräajan päätyttyä ja SL-1/MY merkinnän määräykseen sitä ei sisälly. Rakentamislain mukainen toimenpiderajoitus ja maisematyöluvan edellyttäminen uusilla luonnonsuojelualueilla varmistaisi suojeluarvojen säilymisen paremmin kuin määräyksen lause: "Alueella ei saa suorittaa toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja (esimerkiksi kaivaminen, louhiminen, täyttäminen, tasoittaminen tai puiden kaataminen)."

Yleiskaavaehdotuksen suojelualueiden kaavaratkaisut, etenkin 5 vuoden määräaika perustamattomien suojelualueiden osalta, eivät vastaa maakuntakaavan tavoitteeseen luontoarvojen pitkän tähtäimen vaalimisen osalta. Maakuntakaavan tavoitteesta poikkeavalle ratkaisulle tulee esittää perustelut, miksi poikkeaminen olisi kyseisen tavoitteen kannalta maakuntakaavassa osoitettua parempi ratkaisu.

Maakuntakaavassa on osoitettu suojelualueita, koska ne ovat osa Uudenmaan maakunnan kehityksen kannalta tarpeellisia alueita. Suojelualueista on saatavissa valtiolta korvaus luonnonsuojelualueen perustamisen yhteydessä. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää Uudellamaalla myös uusien suojelualueiden osoittamista, jotta luonnon ydinalueiden verkosto voi täydentyä, vahvistua ja siten säilyttää lajiston monimuotoisuuden muun maankäyttöpaineen puristuksessa. Alueidenkäytön suunnittelu on väline alueiden varaamiseen ja muun maankäytön ohjaamiseen toisaalle. MY-alue varaa alueen maaseutuelinkeinojen käyttöön ja turvaa osan ympäristöarvoista, mutta ei varmista luontoarvojen maakunnallisen kokonaisuuden säilymistä, ja sen kehittymistä entistä monimuotoisemmaksi ydinalueeksi, kohti luonnontilaa.

Maakunnallisten arvojen huomioon ottamisessa oleellista on, että yleiskaavaratkaisu ja yleiskaavassa käytettävä merkinnät ja määräykset suojaavat luonnonsuojelualueiksi soveltuvia luontoarvoja, jotta ne voidaan toteuttaa luonnonsuojelualueena luonnonsuojelulain mukaisella menettelyllä. Tämä koskee myös uusia, maakuntakaavan valmistelun jälkeen tehdyissä luontoselvityksissä tunnistettuja maakunnallisia luontoarvoja sisältäviä kohteita, jotka soveltuisivat luonnonsuojelualueiksi. Nämä tulee selostuksessa todeta eritellen luontoselvityksen tuloksista ja perustella eri kaavamerkintöjen käyttö.

Kaavaehdotuksen selostuksessa Uusi luonnonsuojelualue (SL-1) -merkinnästä todetaan: "Aluemarkintää tulkitaan tarkemman suunnittelun yhteydessä olemassa olevan rajauspäätöksen mukaisesti tai rajaus

tarkentuu perustamisesitystä ja -päättöstä tehdessä.” Tätä on syytä täsmentää, jotta merkinnän ohjausvaikutusta ei tulkita liian suppeaksi olemassa olevan, merkintää huomattavasti suppeamman alueen rajauspäätöksen mukaan. Olemassa oleva rajauspäätös saattaa olla vain pieni osa suojeltavaksi tarkoitettun alueen laajuudesta ja kattaa vain pienen osan suojelua tarvitsevista luontoarvoista.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Voimassa olevan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan yleiset määräykset edellyttävät mm. että *”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot”*. Maakuntakaavassa osoitettuja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita koskeva määräys edellyttää mm., että *”alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.”*

Yleiskaavaehdotuksessa kulttuuriympäristöä ja maisemaa koskevissa määräyksissä todetaan mm., että *”Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava taajama- tai kyläkuvallisesti arvojen ja rakennuskannan säilyminen, sekä otettava huomioon maataloustuotannon tarpeet ja sovitettava toimenpiteet siten, ettei valtakunnallisesti arvokkaan maisemakokonaisuuden arvoja heikennetä.”*

Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotuksessa määräysten muotoilu suhteessa maakuntakaavaan on epäselvä ja että määräyksissä korostuu rakennettu ympäristö, kun taas maisema kokonaisuutena jää vähäiselle painoarvolle. Yleiskaavan määräykset ovat tulkittavissa niin, että niissä viitataan erityisesti taajama- ja kyläkuvan arvoihin ja ainoastaan maataloustuotannon toimenpiteiden osalta maisemakokonaisuuden arvoihin. Käsitteenä maisema on kuitenkin laajempi kuin taajama- tai kyläkuva, ja kulttuurimaisemakokonaisuus sisältää tyypillisesti myös rakentamattomia alueita, ei vain taajama- tai kyläaluetta. Yleiskaavan määräysten muotoilu ei riittävällä tavalla ota huomioon eri luonteisista osa-alueista muodostuneita maisemakokonaisuuksia. Määräyksiä tulisi vielä selkeyttää niin, että ne varmistavat valtakunnallisten ja maakunnallisten maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymisen.

Pohjavesi

Uudenmaan liitto totesi kaavaluonnoksesta antamassa lausunnossaan, että pohjavesialueet on osoitettu yleiskaavassa asianmukaisella tavalla, mutta vaikutusten arviointi pohjavesien osalta on kuitenkin suppea ja koskee vain yhtä pohjavesialuetta. Liitto esitti, että vaikutusten arviointia on tarpeen tarkastella laajemmin. Kaavaehdotusta varten on laadittu asiallinen pohjavesiselvitys, sekä vaikutusten arviointi. Uudenmaan liitolla ei ole lausuttavaa pohjavesiin liittyen.

Energia

Uudenmaan liitto kiinnittää huomiota kansallisen vedynsiirtoverkon esittämiseen kaavakartalla. Vaikka kaavaehdotuksen yleismääräys vetyverkon huomioimisesta on tarpeellinen, tulisi linjaus osoittaa myös kaavakartalla ohjeellisena merkintänä. Hanke on parhaillaan YVA-menettelyssä, ja sen linjaus Mäntsälän alueella on jo pitkälti tiedossa. Linjaus on esitetty myös valmisteilla olevassa VISIO-vaihemaakuntakaavan luonnoksessa. Verkon merkitseminen kaavakartalle

parantaisi kaavan informatiivisuutta ja edistäisi hankkeen huomioimista jatkosuunnittelussa.

Ympäristöhäiriöt

Kaavassa on osoitettu jäte- ja kiertotalouden (EJ) alueen merkintä Mäntsälän kuntakeskuksen pohjoispuolelle. Merkinnän perustelut on esitetty kaavaselostuksen liitteessä 4 (Muutokset Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 ehdotukseen 29.10.2025 (§ 123) ja 10.12.2025 (§ 143) kuntakehityslautakunnan päätösten jälkeen.)

Uudenmaan liitto kannustaa etsimään keinoja kiertotalouden edistämiseen ja varaamaan kiertotaloudelle soveltuvia alueita. Liitto pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että strategisen yleiskaavan ratkaisu merkinnän osalta on kuvattuna liitteessä, eikä varsinaisessa kaavaselostuksessa. Merkinnän vaikutusten arviointi myös puuttuu. EJ-alue sijaitsee esimerkiksi Uudenmaan liiton maakuntatason selvityksessä Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella (2018) tunnistetulla käytäväalueella ja ydinalueiden välittömässä läheisyydessä. Ottaen huomioon merkinnän mahdollistaman toiminnan laatu ja mahdolliset ympäristövaikutukset, on vaikutukset arvioitava yleiskaavan yhteydessä asianmukaisella tavalla.

Ilmastovaikutusten arviointi / Ilmastovaikutukset ja hiilensidonta

Yleiskaavan keskeisin negatiivinen ilmastovaikutus aiheutuu yhdyskuntarakenteen laajentumisesta uusille rakentamattomille alueille, mikä lisää rakentamis- ja liikkumistarvetta sekä vähentää hiilinieluja- ja varastoja. Yleiskaavan merkintöjen ja määräysten tulee ohjata ensisijaisesti yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen ja vasta tämän jälkeen uusien alueiden käyttöönottoon ja niidenkin toteuttamista vaiheistaen ja priorisoiden. Uusien alueiden käyttöönoton periaatteet on tarpeen tuoda selkeästi esille ilmastovaikutusten hillitsemiseksi ja varmistaa tältä osin kaavan riittävä ohjaus yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.

Kaavaselostuksen ilmastovaikutusten arviointi on laadittu asianmukaisesti kattaen yleiskaavan keskeiset vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Arvioinnissa on tunnistettu kaavan vahvuuksia ja heikkouksia ilmastovaikutusten kannalta. Lisäksi siinä on tunnistettu vaikutuksia, joihin yleiskaavatasolla ei voida vaikuttaa, mutta jotka on tarpeen huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa. Toisaalta arvioinnissa ei ole tuotu esille esimerkiksi kiertotalouden tai aurinkoenergian mahdollisuuksia ilmastovaikutusten hillitsemiseksi.

Arvioinnin kehittämiseksi Uudenmaan liitto tuo esille seuraavaa: Arvioinnissa ei ole tehty vertailua yleiskaavaluonnokseen, eli kuvattu miten luonnosvaiheessa tunnistettuja haitallisia ilmastovaikutuksia on mahdollisesti saatu hillittyä ja positiivisia vaikutuksia vahvistettua kaavaehdotuksessa. Lisäksi vaikutuksia olisi voinut havainnollistaa sanallisen kuvauksen lisäksi myös kuvin/graafein. Näitä on toki voinut sisältyä ilmastovaikutusten arviointia koskevaan selvitykseen (Sitowise 2025), mutta kyseistä raporttia ei ollut lisätty nähtävillä olleeseen kaava-aineistoon.

Yhteenveto lausunnon keskeisistä viesteistä

- Kaavakokonaisuus on vaikeaselkoinen, osin ristiriitainen, joten lausunnon antaminen haastavaa. Kaava-aineiston selkeyttäminen

edellyttää muutoksia kaava-aineistoon ja siten mahdollisesti ehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista.

- Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän periaatteiden mukaisesti yleiskaavan tulisi tarkentaa maakuntakaavaa. Yleiskaavaehdotus on osin ristiriitainen maakuntakaavan kanssa (maakuntakaavan suojelualueet), osin maakuntakaavaa yleispiirteisempi (tieyhteys) ja osin ei tarkenna maakuntakaavan ratkaisua (ekologiset yhteydet).
- Yleiskaavan tavoitteet liittyen olevan yhdyskuntarakenteen tehostamiseen ovat maakuntakaavan keskeisten periaatteiden mukaisia, mutta yleiskaavaratkaisu ei riittävästi varmista niiden toteutumista. Olevan rakenteen tehostamisen ensisijaisuus laajentumisen sijaan tulisi näkyä selkeämmin kaavaratkaisussa. Taajamien laajentumisalueita olisi hyvä vielä tutkia kriittisesti ja ohjata niiden mahdollista käyttöönottoa vaiheistuksella.
- Myös elinkeino- ja työpaikka-alueiden osalta yleiskaava sisältää huomattavaa väljyyttä ja siten mahdollistaa rakenteen hajautumista vastoin maakuntakaavan tavoitteita. Alueiden laajuutta ja vaiheistusta tulisi ohjata tarkemmin. Kauppaan liittyviä määräyksiä on tarpeen tietyiltä osin tarkentaa.
- On hyvä, että kaavaluonnosvaiheessa mukana olleista rakenteen laajenemissuuntia osoittavista nuolista (yhdyskuntarakenne, elinkeinojen alueet) on kaavaehdotuksessa luovuttu.
- Liikenteen osalta olisi hyvä valita yleiskaavaa toteuttava skenaario ja täydentää vaikutusten arviointia. Hienoa, että taukopaikka on osoitettu yleiskaavassa.
- Kokonaisuus on ekologisten yhteyksien kannalta ongelmallinen. Yleiskaavan tulisi tarkentaa maakuntakaavassa esitettyä ratkaisua niin, että se sisältää tarkemmat ratkaisut maakunnallisten yhteyksien turvaamiseen sekä niiden kanssa kokonaisuuden muodostavat, paikalliset, huomioon otettavat ekologisten verkostojen osat. Selvityksessä tunnistetut ylikunnalliset ja paikalliset yhteydet tulisi huomioida oikeusvaikutteisilla merkinnöillä ja määräyksillä.
- Kaava-aineistoista ei selviä, kuinka luontoselvitysten tiedot kokonaisuutena, esimerkiksi tiedot maakunnallisista kohteista, on huomioitu kaavaratkaisussa ja siksi ei ole mahdollista todeta, että maakunnalliset luontoarvot olisi otettu riittävästi huomioon.
- Varsinainen kaavaselostus antaa mm. suojelualueiden osalta virheellisen kuvan kaavan sisällöstä. Suojelualueratkaisu sisältää kolme eri merkintätyyppiä ja -määräystä suojelualueille, ja osa niistä on osoitettu määräaikaikaisina. Osassa toissijainen aluevaraus on MY. Kaavaratkaisu ei ole vaikutuksiltaan ja kaavan tulkinnan kannalta kokonaisuutena selkeä.
- Rakentamislain mukainen toimenpiderajoitus ja maisematyöluvan edellyttäminen uusilla luonnonsuojelualueilla varmistaisi suojeluarvojen säilymisen paremmin kuin kaavamääräyksen nykyinen lause.
- Suojelualueiden kaavaratkaisut eivät vastaa maakuntakaavan tavoitteeseen luontoarvojen pitkän tähtäimen vaalimisen osalta.
- Maiseman ja kulttuuriympäristön osalta kaavamääräyksiä tulee arvojen turvaamiseksi selkeyttää.
- Kaavaehdotusta varten on laadittu asiallinen pohjavesiselvitys sekä vaikutusten arviointi.
- Kaavaehdotuksen yleismääräys vetyverkon huomioimisesta on tarpeellinen, mutta linjaus tulisi myös osoittaa kaavakartalla ohjeellisena merkintänä.
- Jäte- ja kiertotalouden alueen (EJ) vaikutukset tulee arvioida.
- Kaavaselostuksen ilmastovaikutusten arviointi on laadittu asianmukaisesti. Yleiskaavan keskeisin negatiivinen ilmastovaikutus

aiheutuu yhdyskuntarakenteen laajentumisesta uusille rakentamattomille alueille. Uusien alueiden käyttöönoton periaatteet on tarpeen tuoda selkeästi esille ja ja varmistaa kaavan riittävä ohjaus ilmastopäästöjen hillitsemiseksi.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola
Asiantuntija Mariikka Manninen

Täytäntöönpano:

Päätösote: Mäntsälän kunta

Oheismateriaali

Oheismateriaali Mäntsälän yleiskaava; MHS 30.3.2026

Maakuntahallitus

30.03.2026

41**Lausunto Itäradan YVA-selostuksesta**

Maakuntahallitus 30.03.2026

489/06.02.00/2024

Tiivistelmä

Uudenmaan liitto pitää Itärata-hanketta merkittävänä liikennejärjestelmän kehittämishankkeena, jolla voi olla laaja-alaisia vaikutuksia valtakunnalliseen raideliikenneverkkoon, alueelliseen saavutettavuuteen sekä maankäytön kehitykseen. Ympäristövaikutusten arviointiselostus tarjoaa pääosin kattavan kokonaiskuvan hankkeen vaikutuksista, mutta arvioinnissa on myös tarkentamista edellyttäviä kysymyksiä erityisesti liikennejärjestelmävaikutusten, maankäytön kehittämisen sekä ympäristövaikutusten tarkastelun osalta.

Lausunnossa korostetaan erityisesti ratkaisujen merkitystä Uudenmaan liikennejärjestelmän toimivuuden, Porvoon asemaratkaisujen sekä alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityksen näkökulmasta. Lisäksi tuodaan esiin arviointiselostuksen tietopohjaan, luontovaikutusten tarkasteluun sekä ilmastovaikutusten arviointiin liittyviä tarkennustarpeita. Jatkossa suunnittelussa on tärkeää varmistaa, että ratahankkeen ratkaisut tukevat kestäväää liikennejärjestelmää sekä maakuntakaavan tavoitteiden mukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Lupa- ja valvontavirasto pyytää lausuntoja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, joka koskee Itärata Oy:n Itärata-hanketta. Lausuntopyyntö on saapunut 13.1.2026. Lausunnon määräaika on 13.3.2026, mutta Uudenmaan liitto on saanut lisäaikaa virallisen lausunnon jättöön 2.4.2026 asti. Lisäaika pyydettiin lupa- ja valvontavirastolta 13.2.2026.

Asian tausta

Itäiseen Suomeen suuntautuvan uuden nopean raideyhteyden suunnittelu perustuu pitkään jatkuneeseen selvitys- ja suunnittelutyöhön, jota on tehty useiden eri viranomaisten ja toimijoiden toimesta jo 2000-luvulta lähtien. Nykyinen Itärata-hanke ei siten ole yksittäinen uusi suunnitteluhanke, vaan useiden vaihtoehtotarkastelujen ja strategisten liikennejärjestelmälinjausten tulos.

Ensimmäiset merkittävät selvitykset laadittiin 2000-luvun lopulla, jolloin Ratahallintokeskus tarkasteli vuonna 2008 Helsinki–Pietari-raideyhteyden kehittämistä sekä erilaisia oikoratavaihtoehtoja Suomen puolella. Selvityksessä arvioitiin nopeiden ratayhteyksien mahdollisuuksia sekä niiden vaikutuksia liikenteeseen ja aluekehitykseen.

2010-luvulla suunnittelua jatkettiin laajemmin valtakunnallisen liikennejärjestelmän näkökulmasta. Liikennevirasto laati vuosina 2011–2012 selvityksiä nopeasta ratayhteydestä Helsingistä itään maakuntakaavoituksen tueksi. Näissä tarkasteluissa arvioitiin useita ratakäytäviä ja niiden toteuttamisedellytyksiä.

Suunnittelutyötä jatkoi myöhemmin Väylävirasto, joka vuosina 2019–2020 tarkasteli Itä-Suomen junayhteyksien kehittämisvaihtoehtoja ja vertaili useita eri ratakäytäviä. Tarkastelussa olivat muun muassa Porvoon, Kotkan ja muiden itäisten yhteyssuuntien vaihtoehdot. Samanaikaisesti alueelliset toimijat, kuten maakuntaliitot, laativat omia ratakäytäväselvityksiään maakuntakaavoituksen tueksi. Näiden selvitysten perusteella Lentoradan kautta Porvooseen ja edelleen Kouvolaan kulkeva yhteys alkoi muodostua jatkosuunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisimmaksi vaihtoehdoksi.

Suunnittelun seuraava merkittävä vaihe oli hankeyhtiön perustaminen vuonna 2022. Tällöin perustettiin Itärata Oy, jonka tehtävänä on vastata nopean Lentorata–Porvoo–Kouvola-ratayhteyden suunnittelusta esisuunnitteluvaiheesta rakentamisvalmiuteen saakka. Yhtiön enemmistöomistajana toimii Suomen valtio liikenne- ja viestintäministeriön kautta, ja lisäksi omistajina on useita kuntia ja kaupunkia. Hankeyhtiömallin tavoitteena on ollut nopeuttaa suurten ratahankkeiden suunnittelua sekä varmistaa alueellinen sitoutuminen hankkeen edistämiseen.

Hankeyhtiön perustamisen jälkeen suunnittelua täsmennettiin useilla erillisillä selvityksillä. Vuonna 2023 laadittiin muun muassa liikenneselvityksiä sekä tarkasteltiin Porvoon suunnan lähijunaliikenteen toteuttamisedellytyksiä. Vuonna 2024 valmistui Itäradan pääsuuntaselvitys, jossa tutkittiin esisuunnitelmatasolla alustavia ratalinjausvaihtoehtoja jopa 300 km/h nopeustasolle. Selvityksessä arvioitiin alustavasti linjausten vaikutuksia, tarkasteltiin Porvoon asemasijaintivaihtoehtoja sekä tunnistettiin luontoarvoja ja pienvesikohteita ympäristövaikutusten arviointia varten. Näiden tarkastelujen jälkeen Lentorata–Porvoo–Kouvola-yhteys valikoitui hankkeen jatkosuunnittelun lähtökohdaksi.

Varsinainen ympäristövaikutusten arviointimenettely käynnistyi syyskuussa 2024, kun arviointiohjelma toimitettiin yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisena hankkeessa toimii lupa- ja valvontavirasto. YVA-menettelyn aikana tarkennetaan ratalinjausvaihtoehtoja, laaditaan luonto-, melu- ja vaikutus selvityksiä sekä vertaillaan vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia päätöksenteon tueksi.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tavoitteena ei ole tehdä päätöstä toteutettavasta vaihtoehdosta, vaan tuottaa riittävät tiedot jatkosuunnittelua varten. YVA-menettelyn päätyttyä hankkeesta vastaava voi valita jatkosuunnitteluun etenevän vaihtoehdon, jonka pohjalta laaditaan ratalain mukainen yleissuunnitelma ja myöhemmin ratasuunnitelma.

Ehdotus lausunnoksi

Liikennejärjestelmä, liikenne ja liikkuminen

Keskeisin liikennejärjestelmätason vaikutus liittyy raideliikenteen kapasiteetin hallintaan Helsingin seudulla. Nykyinen päärata Helsingin ja Keravan välillä on yksi Suomen kuormitetuimmista rataosuuksista, jossa kauko-, lähijuna- ja tavaraliikenne käyttävät samaa infrastruktuuria. Uuden

ratayhteyden toteutuminen mahdollistaisi osan kaukoliikenteen siirtymisestä pois nykyiseltä rataosuudelta, mikä vapauttaisi kapasiteettia lähijunaliikenteen kehittämiseksi sekä parantaisi liikenteen täsmällisyyttä. Tämä tukee pääkaupunkiseudun kasvavan väestön liikkumistarpeita ja joukkoliikenteen palvelutason kehittämistä.

Helsingin seudun raideliikennejärjestelmän osalta hankkeen merkittävän potentiaalinen vaikutus liittyy kapasiteetin hallintaan ja rataverkon toimintavarmuuteen. Helsinki–Kerava-rataosuus on valtakunnallisesti keskeinen liikenteellinen pullonkaula, jossa kauko-, lähijuna- ja tavaraliikenne kilpailevat rajallisesta kapasiteetista. Mikäli kaukoliikenteen junia siirtyy uudelle ratayhteydelle, voi tämä pitkällä aikavälillä mahdollistaa lähijunaliikenteen palvelutason kehittämisen sekä parantaa liikenteen täsmällisyyttä. Samalla vaikutusten toteutuminen on vahvasti sidoksissa Lentoradan toteutumiseen sekä tulevaan liikennöintimalliin, joiden osalta epävarmuuksia on edelleen.

Mikäli Itäradan toteutuessa osa kaukoliikenteen junista siirtyy uudelle ratayhteydelle, voi tällä olla vaikutuksia oikoradan liikennetarjontaan ja erityisesti nopeiden junayhteyksien määrään. Oikorata palvelee merkittävästi myös Lahden ja pääkaupunkiseudun välistä työmatkaliikennettä, jossa nopeat kaukoliikenteen junat muodostavat tärkeän osan päivittäisiä yhteyksiä. Mikäli kaukoliikenteen vuorotarjonta oikoradalla vähenee, voi tällä olla heikentävä vaikutus työmatkaliikkumisen sujuvuuteen Lahden ja Helsingin välillä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että jatkosuunnittelussa tarkastellaan nykyistä tarkemmin mahdollisia muutoksia junaliikenteen palvelutasossa oikoradalla sekä niiden vaikutuksia työmatkaliikenteeseen ja alueiden väliseen saavutettavuuteen.

Liikennejärjestelmän resilienssin näkökulmasta uusi ratayhteys voi lisätä vaihtoehtoisten reittien määrää ja parantaa raideliikenteen häiriönsietokykyä pääkaupunkiseudulla. Samalla nykyiselle rataverkolle mahdollisesti vapautuva kapasiteetti voi parantaa tavaraliikenteen toimintaedellytyksiä satamien ja logististen solmukohtien yhteyksissä. Vaikutusten todellinen laajuus riippuu kuitenkin siitä, kuinka merkittävästi liikennettä siirtyy uudelle radalle.

Seudullisesti tarkasteltuna hankkeen vaikutukset kohdistuvat erityisesti Uudenmaan liikennejärjestelmään sekä Porvoon seudun saavutettavuuteen. Porvoon aseman sijaintivaihtoehtoilla on keskeinen merkitys sekä matkaketjujen toimivuuden että aseman saavutettavuuden kannalta. Porvoon keskustaan sijoittuva asema tukisi erityisesti paikallista saavutettavuutta, sillä asema olisi hyvin saavutettavissa kävellen, pyöräillen ja paikallisella joukkoliikenteellä. Samalla aseman sijoittuminen pääosin maan alle Porvoon ydinkeskustassa rajoittaisi liityntäliikenteen järjestämismahdollisuuksia. Erityisesti liityntäpysäköinnin toteuttaminen keskustaympäristössä olisi tilallisesti haastavaa, mikä voi rajoittaa aseman käyttöä laajemman seudullisen käyttäjäkunnan näkökulmasta.

Kuninkaanportin alueelle sijoittuva asema voisi puolestaan palvella laajemmin Porvoon seutua ja sen ympäröiviä alueita. Alue sijaitsee keskeisten tieyhteyksien läheisyydessä, mikä mahdollistaa sujuvat yhteydet henkilöautolla ja linja-autoliikenteellä. Kuninkaanportissa olisi myös paremmin tilaa liityntäpysäköinnille sekä liityntäliikenteen järjestämiselle, mikä tukee matkaketjujen toimivuutta ja aseman saavutettavuutta erityisesti seudullisesta näkökulmasta.

Aseman sijaintivaihtoehtojilla on merkitystä myös maankäytön kehittämismahdollisuuksien kannalta. Porvoon keskustassa aseman sijoittuminen lähelle historiallisesti arvokasta vanhan kaupungin aluetta rajoittaa laajamittaisen kaupunkirakenteen kehittämismahdollisuuksia. Tämän vuoksi aseman ympärille rakentuvan uuden, raideliikenteeseen tukeutuvan kaupunkirakenteen kehittäminen olisi keskustavaihtoehdossa rajallisempaa. Kuninkaanportin alueella maankäytön kehittämisedellytykset ovat väljemmät, ja asemaseudun ympärille on mahdollista suunnitella vaihteittain uutta asumista, työpaikkoja ja palveluja siten, että alue tukeutuu suoraan raideliikenteeseen ja muodostaa toimivan joukkoliikenteen solmukohdan.

Maakuntakaavoituksen näkökulmasta Porvoon aseman sijaintiratkaisulla on siten keskeinen merkitys sille, miten uusi ratayhteys kytkeytyy alueelliseen liikennejärjestelmään ja ohjaa tulevaa maankäytön kehitystä. Vaihtoehtojen vertailussa on tärkeää tarkastella tasapainoisesti paikallista ja seudullista saavutettavuutta, liityntäliikenteen toimivuutta sekä asemaseutujen maankäytön kehittämismahdollisuuksia. Näiden tekijöiden yhteensovittaminen on keskeistä, jotta uusi ratayhteys voi tukea sekä toimivaa liikennejärjestelmää että maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kestävästä yhdyskuntarakennetta.

Kokonaisuutena hankkeella on potentiaalia vahvistaa Uudenmaan saavutettavuutta ja raideliikenteen pitkän aikavälin kehittämisedellytyksiä. Vaikutusten toteutuminen edellyttää kuitenkin tiivistä yhteensovittamista muun liikennejärjestelmän kehittämisen, maankäytön suunnittelun sekä liikennepalvelujen kanssa. Näihin liittyvät epävarmuustekijät korostavat vaikutusten jatkotarkentamisen tarvetta suunnittelun seuraavissa vaiheissa.

Kaikki ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkasteltavat ratalinjaukset eivät ole kaikilta osin voimassa olevan maakuntakaavan mukaisia. YVA-prosessi sekä Itäratahankkeen alustava yleissuunnitelma tullaan kuitenkin huomioimaan parhaillaan käynnissä olevassa VISIO-vaihemaakuntakaavaprosessissa.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

YVA-menettelyssä on arvioitu sekä ratalinjausvaihtoehtojen että mahdollisten uusien asemien vaikutuksia nykyiseen ja suunniteltuun maankäyttöön sekä alueidenkäytön kehittämisedellytyksiin.

Arvioinnin tausta-ainesto vaikuttaa kattavalta. Alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilaa ja kehitysnäkymiä on selvitetty sekä paikkatietojen että voimassa ja vireillä olevien kaavojen avulla. Arvioinnissa on tunnistettu, minkälaisia vaikutusmekanismeja uudella ratahankkeella voi olla vaikutusalueensa maankäyttöön. Arvioinnissa on otettu huomioon eri suunnittelu- ja aluetasot.

Aluerakenteeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa korostetaan hankkeen merkitystä Porvoon, Kouvolaan ja Itä-Suomen kannalta. Arviointiteksistä on kuitenkin jonkin verran vaikea hahmottaa, mikä on nimenomaan Itärata-hankkeen merkitys ja mikä osuus kokonaisvaikutusten kannalta taas on Lentoradalla ja mikä Itäradan jälkeisillä yhteyksillä edelleen Kouvolaan itään.

Arvioinnissa on tunnistettu hankkeen merkitys Porvoon kannalta, mutta rinnastettu Porvoon tilannetta koskemaan myös Kouvolaan, johon kuitenkin jo nykyisellään on ratayhteys. Arvioinnissa on aluerakennenäkökulmasta

tuotu esiin radan todennäköinen vähäinen merkitys muiden ratakäytävän uusmaalaisten kuntien osalta. Arvioinnissa tuodaan esiin mahdolliset vaikutukset Lahden suunnan junaliikenteeseen, joten arvioinnissa mainittu Lahden kaupunkiseudun lisäksi aluerakenteellisten vaikutusten arvioinnissa olisi ollut syytä tuoda esiin myös Helsingin ja Lahden välillä sijaitseviin Uudenmaan radanvarsikuntiin kohdistuvat mahdolliset vaikutukset.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen osalta maakuntakaavassa osoitetuista tiiviin yhdyskuntarakenteen alueista merkittävimpiä vaikutuksia voi kohdistua Sipoon Nikkilään ja Porvooseen. Muilta osin ratalinjausvaihtoehdot sijoittuvat Uudellamaalla joko tunneliin tai harvemman asutuksen alueille.

Arvioinnissa on tuotu esiin pinnassa kulkevan radan vaikutusmekanismeja ratakäytävän maankäyttöön (esim. melu ja värinä, pirstominen, estevaikutukset, vaikutukset reitteihin).

Nikkilä on Sipoon merkittävin keskus, joka maakuntakaavassa on osoitettu keskuksena sekä taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeenä. Nämä ovat maakunnan ensisijaisia yhdyskuntarakenteen kehittämisen alueita, joita koskevat monet tavoitteet, kuten yhdyskuntarakenteen tehostaminen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, palveluiden saavutettavuus jne. Nikkilä on myös itäisin maakuntakaavan mukaisista niin kutsutun KeNi-radana maankäytön kehittämisen vyöhykkeistä. Arvioinnissa on tuotu esiin lähijunaliikenteen merkitystä asemaympäristöjen maankäytön kehittämispotentiaalin kannalta. Sen sijaan Sipoon keskeisimmän taajama-alueen halkaisevan nopean kaukoliikenteen radan rajoittavat vaikutukset ja ristiriidat suhteessa keskuksen maankäytön kehittämistavoitteisiin (ja kaavoihin) jäävät Nikkilän vaihtoehdon (N) osalta vähäiselle huomiolle arvioinnissa. Radan ja siihen liittyvien mahdollisten muiden rakenteiden (melunsuojaus tms.) suhdetta ympäröivään kaupunkirakenteeseen keskeisellä taajama-alueella olisi ollut hyvä myös havainnollistaa esim. leikkauspiirroksen avulla.

Porvoossa muut linjaus- ja asemavaihtoehdot vaihtoehtoa K lukuun ottamatta sijoittuvat tunneliin moottoritien eteläpuoliselle alueelle, jonne maakuntakaavassa on osoitettu keskus ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke. Pintavaihtoehto K ja uusi asema Kuninkaanportissa, moottoritien pohjoispuolella, loisi siten toteutuessaan uuden kaupunkirakenteen painopisteen, ja ratakäytävä uudenalaisia reunaehtoja moottoritien pohjoispuolisen alueen maankäytölle. Maakuntakaavassa Kuninkaanportin alue on osoitettu uudeksi raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi.

Väljemmän rakentamisen alueita koskien arvioinnissa on tunnistettu pinnassa kulkevan radan kylämaisiin alueisiin tai muihin asutustiivistyksiin kohdistuva pirstova vaikutus.

Arvioinnissa on tuotu esiin myös esimerkiksi liityntäpysäköinnin tilantarpeet ja se, että liityntäliikenne ja -pysäköinti voi olla haasteellisia yhteensovittaa asemaympäristöjä koskevien yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoitteiden kanssa.

Tunneliosuuksien osalta arvioinnissa on tuotu esiin mahdolliset paikalliset vaikutukset, kuten maanpäälliset rakenteet sekä maalämpökaivojen rakentamisen estyminen linjauksen alueella.

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Vaikutuksilla ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen tarkoitetaan hankkeen ihmisiin tai yhteisöön kohdistuvaa vaikutusta, joka aiheuttaa muutoksia ihmisten elinympäristössä, hyvinvoinnissa tai elämänlaadussa. Vaikutusten muodostuminen on monen tekijän summa, mutta tässä yhteydessä huomiota on kiinnitetty erityisesti hankkeen melu- ja värinävaikutuksiin, sekä ilmanlaatuun kohdistuviin vaikutuksiin.

Arviointiselostuksessa on selkeästi arvioitu vaikutukset niin rakentamisen kuin käytön aikana, tunnistettu merkittävimmät vaikutukset ja kuvattu haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot, sekä arviointiin liittyvät epävarmuustekijät. Hankkeen vaikutukset syntyvät pääosin radan rakentamisen ja käytön aikana. Kuitenkin jo hankkeen suunnitteluvaiheessa voi syntyä asukkaissa huolia tai epävarmuuksia muutoksista, joita hanke ihmisten elinympäristöön tuo. Linjausvaihtoehdosta riippuen toteuttaminen voi edellyttää rakennusten lunastuksia.

Raideliikenteen melu, värinä ja ilmanlaatuvaikutukset suhteessa nykytilaan ovat suurimmat alueilla, jotka ovat tällä hetkellä hiljaisia ja maaseutumaisia alueita. Toisaalta jo rakennetussa ympäristössä melulle ja värinälle altistuu suuremmat ihmismäärät. Vaikutusten arvioinnin mukaan suurimmat kielteiset meluvaikutukset ovat alueilla, joilla on useita rakennuksia. Tunneliosuuksilla vaikutukset jäävät vähäisemmiksi.

Selostus antaa realistisen kuvan ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvista vaikutuksista. Selostuksessa tunnistetut haitallisia vaikutuksia lieventävät toimenpiteet on jatkosuunnittelun yhteydessä tarpeen ottaa mahdollisimman kattavasti huomioon.

Suojelualueet ja luontoarvot

Selostuksen mukaan vaihtoehtojen vaikutuksia suojelukohteisiin voidaan lieventää tarkemmassa suunnitteluvaiheessa. Esimerkiksi ratalinjauksen sijoittuminen linjauskäytävässä tarkentuu, jolloin merkittävään osaan linjauskäytäviin sijoittuvista arvokohteista voidaan välttää kajoamista. Luonnonympäristön kokonaisarvioinnissa tunnistetaan epävarmuustekijänä vähäinen tiedon määrä tavanomaiseen luontoon liittyen. Arviointia on tehty yleispiirteisesti avointen paikkatietojen avulla.

Selostuksessa todetaan, että hankkeen luontoselvityksissä tuotettu luontoaineisto on jaoteltu neljään arvoluokkaan Luopas-oppaassa esitetyn mukaisesti (Mäkelä & Salo 2023). Sen sijaan saman oppaan jaottelua huomioitaviin asioihin suunnittelun tarkkuustason mukaan ei ole mainittu:

- aina huomioitavat kohteet (huom. voi sisältää myös luokan 4 kohteita)
- näiden lisäksi yleispiirteisessä maakuntatason suunnittelussa huomioitavat kohteet

Tietopohjassa ei selostuksessa mainita maakuntakaavoituksen yhteydessä tunnistettujen maakunnallisten luontokohteiden tietoja (Uusimaa-kaava 2050 kokonaisuuden liitekartta ja kohdelista V3), paitsi ne, jotka on osoitettu suojelualuemerkinällä (taulukko 61). Näiden alueiden arvot on syytä ottaa huomioon maakuntakaavan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot.”

Selostuksen selkeyden vuoksi siihen (tai liitteeksi, johon viittaus tekstissä) tulisi sisältyä yhteenvetokartta selvitysalueiden rajauksista hankkeen yhteydessä teetetyistä luontoselvityksistä. Lisäksi mukaan kuuluisi tieto siitä, mitkä linjaukset ovat olleet mukana missäkin selvitysvaiheessa.

Ekologinen verkosto

Vaikutukset ekologiseen verkostoon on arvioitu maakunnallisella ja ylimaakunnallisella tarkastelutasolla paikkatietoaineistoihin ja maakuntakaavamerkintöihin perustuen. Arviointiaineisto on kuvattu ja sitä on käytetty asianmukaisesti. Uudenmaan maakuntakaavoissa osoitetut viheryhteystarvemerkinnot ja Uudenmaan ekologiset verkostot -selvityksen aineisto on huomioitu liitteessä 9.

Vaikutukset on arvioitu kaikkien ratalinjausvaihtoehtojen osalta pääosin suuriksi sekä ekologisen verkoston herkkyyden että vaikutuksen suuruuden ja merkittävyyden kannalta. Kielteiset vaikutukset on arvioitu vähäisemmäksi silloin, kun rataosuus sijoittuu pääosin tai kokonaan tunneliin. Pitkät tunnelijaksot ja ratasillat ovat arvioinnin perusteella suositeltavia ekologisen verkoston säilymisen kannalta.

Arviointiselostuksessa on esitetty ekologisiin yhteyksiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja. Tunnistettut keinot ovat relevantteja ja ne tulee ottaa mahdollisimman laaja-alaisesti käyttöön radan jatkosuunnittelussa. Uudenmaan liitto korostaa ekologisten yhteyksien turvaamista radan poikki niissä paikoissa, jotka on selvityksissä ja alueiden käytön suunnittelussa tunnistettu ekologisen verkoston ja lajiston kannalta merkittäviksi.

Yksittäisten vaikutusten ja lieventämistoimien ohella on myös välttämätöntä huomioida vaikutusten kumuloituminen. Ratahankkeen yhteisvaikutukset muiden liikenneväylien, yhdyskuntarakenteen sekä rataan liittyvien asemien kehittämisen voivat paikoin olla merkittäviä ekologisen verkoston toimivuudelle. Lisäksi ilmastonmuutos vaikuttaa yhä voimakkaammin lajiston nykyisiin elinympäristöihin ja sitä kautta ekologisten yhteyksien tarpeisiin. Paikoin myös virkistyskäyttö ja sen kulutusaineet voivat heikentää yhteyksien toimivuutta.

Uudenmaan liitto pitää arviointia ja sen johtopäätöksiä riittävinä jatkosuunnittelun kannalta.

Maa- ja kallioperä sekä luonnonvarojen hyödyntäminen

Itärata ei poikkea tavanomaisesta infrarakentamisen hankkeesta sen maa- ja kallioperään ja luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvien vaikutusten osalta. Radan rakentaminen edellyttää maaperän leikkauksia, louhintoja ja maapohjan vahvistamistoimenpiteitä, jotka muuttavat maa- ja kallioperäolosuhteita pysyvästi. Hankkeen mittakaavan vuoksi vaikutukset ovat merkittävät. Rakentamisen aikana syntyy huomattava määrä maa- ja kiviaineksia, joista osa voidaan hyödyntää radan rakenteissa, mutta kokonaisuudessaan hanke on reilusti massaylijäämäinen.

Kokonaisvaikutukset maa- ja kallioperään ja luonnonvarojen hyödyntämiseen on arvioitu myönteiseksi ja merkittävyydeltään vähäiseksi tai kohtalaiseksi. Arvioinnin johtopäätöstä on perusteltu sillä, että massaylijäämä voidaan jatkojalostaa ja kierrättää, mikä vähentää neitseellisten luonnonvarojen ottamisarvetta muualla.

Arviointiselostuksessa todetaan myös, että laaja-alaisia haittoja maa- ja kallioperään ei ole odotettavissa, mutta tämän johtopäätöksen perustelut jäävät epäselviksi.

Asiantuntija-arvion johtopäätöstä voi pitää kiertotalousnäkökulmasta oikeansuuntaisena, mutta ei maa- ja kallioperään ja luonnonvarojen hyödyntämiseen kohdistuvien kokonaisvaikutusten näkökulmasta. Hankkeen kokonaisvaikutuksia tulisi arvioida suhteessa nykytilaan, eikä johtopäätöksissä tulisi korostaa kiertotalouden näkökulmaa, koska kiertotalous ja maamassojen hallinta liittyvät rakentamisen sivuvirtojen hyödyntämiseen, ei varsinaisesti hankkeen tavoitteista lähtevään toimintaan. Arvioinnin johtopäätöksiä tulisi korjata siten, että niissä huomioidaan hankkeen aiheuttamat pysyvät merkittävät muutokset maa- ja kallioperään, sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyen Uudenmaan liitto vielä toteaa, että resurssiviisaus ja maa-ainesten kiertotalous on hyvin tärkeää, ja kannustaa löytämään jatkosuunnittelussa erilaisia tapoja massaylijäämän mahdollisemman tehokkaaseen hyödyntämiseen.

Pohjavedet

Itäradan linjausvaihtoehdot osuvat useammalle pohjavesialueelle. Arviointiselostuksessa on kuvattu pohjavesialueet ja niiden suhde hankevaihtoehtoihin. Vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu eri vaihtoehtojen vaikutukset pohjavesialueille. Pohjavesiä koskeva vaikutusten arviointi vaikuttaa kattavasti ja asianmukaisesti laaditulta. Ympäristöselvitys antaa hyvät lähtötiedot tarkemmalle suunnittelulle ja pohjavesien huomioimiselle seuraavissa suunnitteluvaiheissa.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Vaikutusten arvioinnin menetelmät ja tausta-aineistot vaikuttavat kattavilta ja vaikutusmekanismit on tunnistettu. Maiseman piirteiden ja hankkeen vaikutusten havainnollistamiseksi on laadittu paikkatieto- ja havainnekuvamateriaalia. Maakuntakaavassa osoitetut maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteet on tunnistettu ja kuvattu asianmukaisesti.

Vaikutukset on tarkasteltu yleispiirteisellä tasolla koko hankealueelta. Vaikutusten arviointi on kuitenkin yksittäisten kohteiden näkökulmasta jäänyt suhteellisen kevyeksi. Tämä on ymmärrettävää ottaen huomioon hankkeen laajuus. Tiettyjen erityisen herkkien/häiriintyvien kohteiden osalta arviointia olisi kuitenkin voinut jonkin verran laajentaa ja/tai tarkentaa.

Sipoon Nikkilä on maakuntakaavassa osoitettu keskuksena ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeenä. Nämä ovat maakunnan ensisijaisia yhdyskuntarakenteen kehittämisen alueita.

Ratalinjausvaihtoehto N kulkee pinnassa keskusta-alueen poikki. Vaikutusten arviointi jää tältä osin hyvin ohueksi eikä tuo esiin nopean kaukoliikenteen radan suhdetta (ja todennäköisiä ristiriitoja) suhteessa kaupunkirakenteeseen ja -kuvaan. Havainnemateriaaliin olisi myös ollut hyvä sisällyttää esimerkiksi leikkauspiirustus ja/tai valokuvasovite vaikutusten havainnollistamiseksi.

Myös vaihtoehto K+ aseman (sekä pinnassa kulkevan ratalinjan ja liityntäpysäköinnin ym.) osalta arviointi on kevyt ottaen huomioon aseman sijainti arvokkaan kulttuurimaisemkokonaisuuden alueella tai välittömästi sen kupeessa, lähellä Porvoonjoen uomaa, vanhaa rautatieasemaa ja Porvoon vanhaa kaupunkia. Laaditusta havainnekuvasta on jonkin verran

vaikea hahmottaa miltä osin mallinnetut muutokset johtuvat Itärata-hankkeesta ja miltä osin on kuvattu muuta mahdollisesti muuttuvaa maankäyttöä.

Porvoon ydinkeskustan osalta mainitaan tunneliaseman sisäänkäynnit, mutta merkittävämpi ja haasteellisempi kysymys valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön kannalta voi olla liityntäliikenteen ja -pysäköinnin sovittaminen osaksi keskustan miljöötä.

Vaikutusten merkittävyys ja vaihtoehtojen vertailu on tyypillisesti vaikeaa yksinkertaistaa taulukkomuotoon, kun kyse on maisemasta ja kulttuuriympäristöstä moninaisine piirteineen ja arvoineen. Myös subjektiivinen näkemys vaikuttaa arvioon hankkeen aiheuttamien muutosten merkittävyydestä, sillä yksinkertaisia metodeja ja mittareita maisemavaikutusten ja niiden merkittävyyden arvioimiseksi on vaikea määritellä.

Ilmasto

Ratahankkeen kokonaisvaikutus ilmastoon muodostuu kolmesta päätekijästä: 1. Rakentamisen ja kunnossapidon kasvihuonekaasupäästöt. 2. Hiilivarastojen ja -nielujen muutokset. 3. Liikenteen muutoksista syntyvät päästövähennykset.

Rakentamisen päästöt ovat hankkeen merkittävien yksittäinen päästölähde, jotka aiheutuvat pääosin rakennusmateriaalien valmistuksesta. Vaihtoehdot, joissa on pitkiä kalliotunneliosuuksia, aiheuttavat selvästi suurimmat rakentamisen aikaiset päästöt. Hiilivarastojen ja -nielujen menetykset korostuvat vaihtoehdoissa, jotka kulkevat pitkiä matkoja maan päällä metsä- ja maatalousvaltaisilla alueilla. Liikenteen päästövähennyksiä saadaan, kun matkoja siirtyy etenkin henkilöautoilusta raideliikenteeseen.

Hankkeen kokonaispäästöt on havainnollistettu vaikutusluokittain 50 vuoden ajanjaksolla. Laskelman perusteella radan rakentamisen ja kunnossapidon päästöt ovat aina moninkertaiset hiilivarastojen ja -nielujen menetykseen verrattuna. Pidemmällä aikavälillä hiilinielun menetyksen kumulatiivinen vaikutus tosin kasvaa edelleen.

Yksinomaan ilmastopäästöjen hillinnän näkökulmasta tulisi priorisoida vaihtoehtoja, joissa rakentamisen päästöt ovat mahdollisimman alhaiset. Näin voidaan vähentää hankkeen suoria päästöjä nopeasti, mikä on ilmastomuutoksen pysäyttämisen kannalta kriittistä. Tästä syystä on erityisen tärkeää, että arvioinnissa tunnistetut haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot rakentamisen päästöjen vähentämiseksi otetaan laajalti käyttöön hankkeen toteuttamisessa. Myös muita keinoja tarvitaan, mutta niiden vaikutus kokonaispäästöihin jäänee pieneksi.

Itäradan arvioidaan vähentävän käytön aikaisia liikenteen päästöjä merkittävästi korvaamalla henkilöautoliikennettä. Liikenteen päästövaikutukset perustuvat oletettuun liikennöintiskenaarioon ja sen pohjalta tehtyyn liikenne-ennusteeseen. Arvioinnissa ei ole kuitenkaan tunnistettu epävarmuustekijänä henkilöautokannan päästökehitystä, joka on riippuvainen muun muassa autokannan uudistumisen nopeudesta ja vaihtoehtoisten polttoaineiden tarjonnasta.

Yhteenveto

Yhteenveto Uudenmaan liiton lausunnon keskeisistä viesteistä osayleiskaavan jatkovalmistelua varten:

- Itärata-hanke on liikennejärjestelmän kannalta merkittävä hanke, jolla voi olla vaikutuksia valtakunnalliseen raideliikenneverkkoon, alueelliseen saavutettavuuteen sekä Uudenmaan liikennejärjestelmän toimivuuteen.
- YVA-selostus antaa pääosin kattavan kuvan hankkeen vaikutuksista, mutta erityisesti liikennejärjestelmävaikutusten tarkastelua olisi perusteltua syventää jatkosuunnittelussa.
- Porvoon asemaratkaisulla on keskeinen merkitys sekä paikallisen että seudullisen saavutettavuuden sekä maankäytön kehittämismahdollisuuksien kannalta.
- Arvioinnissa tulisi tarkentaa hankkeen roolia suhteessa Lentorataan ja Itä-Suomen jatkoyhteyksiin, jotta hankkeen kokonaisvaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ovat selkeämmin hahmotettavissa.
- Luontovaikutusten tarkastelussa tulisi huomioida maakuntakaavatyössä tunnistetut maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet sekä selkeyttää luontoselvitysten rajoja ja aineistoja.
- Rakentamisen ilmastovaikutukset ovat merkittävät, minkä vuoksi hankkeen jatkosuunnittelussa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen päästöjen vähentämiseen ja haitallisten vaikutusten lieventämiseen.
- Hankkeen jatkosuunnittelussa on keskeistä varmistaa, että ratahankkeen ratkaisut tukevat kestävästä liikennejärjestelmästä sekä maakuntakaavan tavoitteiden mukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola
Asiantuntija Pasi Kouhia

Täytäntöönpano:

Päätösote: Lupa- ja valvontavirasto

Oheismateriaali

Itärata YVA lausunto; MHS 30.3.2026

Maakuntahallitus

30.03.2026

42

Uudenmaan liiton tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2025

Maakuntahallitus 30.03.2026

111/02.01.01.01/2026

Selostus

Maakuntahallitukselle tuodaan käsiteltäväksi vuoden 2025 tilinpäätös ja toimintakertomus, joka saatetaan tilintarkastajan tarkastuksen jälkeen maakuntavaltuuston käsiteltäväksi.

Maakuntavaltuusto on asettanut varsinaisen toiminnan sitovat vuositavoitteet, joita on toteutettu poikkihallinnollisesti. Lisäksi toiminnalle oli määritelty erillisiä toiminnan painopisteitä vastuualue ja yksikkökohtaisesti. Vuodelle 2025 asetetut sitovat vuositavoitteet sekä toiminnan painopisteet toteutuivat suunnitellusti. Liiton toiminnassa ei ole havaittu olennaisia puutteita toimintavuoden aikana.

Henkilöstökertomus on esitetty osana toimintakertomusta.

Toimintavuoden aikana liiton tase pysyi edelleen vahvana. Talousarvio vuodelle 2025 oli laadittu 263 000,00 euroa alijäämäisenä. Tilikaudella 1.1.-31.12.2025 liiton talous toteutui ennakoitua paremmin. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 206 448,78 euroa. Ylijäämä esitetään siirrettäväksi edellisten tilikausien ali-/ylijäämätilille.

Tilinpäätöksen käsittelyn seuraavat vaiheet

Tilinpäätös annetaan maakuntahallituksen käsittelyn jälkeen tilintarkastajan (BDO Oy) tarkastettavaksi. Tilinpäätökseen liittyy tilintarkastusstandardien (ISA) mukainen johdon vahvistusilmoituskirje, jolla ei muuteta maakuntahallituksen, tilivelvollisten, viranhaltijoiden, työntekijöiden eikä tilintarkastajan lainsäädännön mukaisia velvoitteita eikä vastuita. Kirje osoitetaan tilintarkastajalle ja annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle.

Tilintarkastaja laatii tilinpäätöksen liitteeksi tilintarkastuskertomuksen ja tarkastuslautakunta antaa siitä arviointikertomuksen. Tilinpäätös lähetetään maakuntahallituksen jäsenille sähköisesti allekirjoitettavaksi huhti-toukokuussa, kun on saatu kohtuullinen varmuus siitä, ettei siihen enää tule teknisluonteisia korjauksia. Tilinpäätös saatetaan maakuntavaltuuston käsiteltäväksi kesäkuun kokoukseen 9.6.2026.

Maakuntajohtaja antaa asiasta suullisen selostuksen kokouksessa.

Asian tausta

Kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta säädetään kuntalaissa (410/2015, 113§, 115§) muun muassa seuraavaa:

Tilikausi on kalenterivuosi. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti.

Maakuntahallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilinpäätöksen allekirjoittavat maakuntahallituksen jäsenet ja maakuntajohtaja. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Maakuntahallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen maakuntavaltuuston käsiteltäväksi. Maakuntavaltuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- osaltaan hyväksyä vuoden 2025 tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ja jättää sen tilintarkastajan tarkastettavaksi,
- saattaa tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan käsittelyn jälkeen maakuntavaltuuston käsiteltäväksi,
- esittää tilikauden tuloksen käsittelystä maakuntavaltuustolle seuraavaa
 - o tilikauden ylijäämä 206 448,78 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämätillille
- valtuuttaa maakuntahallituksen puheenjohtajan ja maakuntajohtajan maakuntahallituksen puolesta allekirjoittamaan johdon vahvistusilmoituskirjeen tilintarkastajalle,
- oikeuttaa liiton toimiston tekemään asiakirjaan teknisluonteisia korjauksia.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas
Asiantuntija Jukka Hynninen

Oheismateriaali

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2025 FI; MHS 30.3.2026

Maakuntahallitus

30.03.2026

43

Uudenmaan liiton projektikatsaus vuodelta 2025

Maakuntahallitus 30.03.2026

111/02.01.01.01/2026

Strateginen lähtökohta

Maakuntaohjelma on lakisääteinen suunnitelma, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuva maakuntaohjelma tavoittelee ekologisesti kestävää, taloudellisesti vastuullista ja sosiaalisesti oikeudenmukaista maakuntaa.

Uudenmaan liitto toteuttaa monipuolista hanketoimintaa, jolla edistetään maakunnan kehittämistä. Projektit ovat keskeinen osa liiton toimintaa ja maakuntaohjelman tavoitteiden toteuttamista. Vuonna 2025 niillä edistettiin kaikkia Uusimaa-ohjelman 2020–2025 painopisteitä: Ympäristöviisas Uusimaa, Menestyvä Uusimaa sekä Onnellisten Uusimaa.

Selostus

Uudenmaan liitto oli vuoden 2025 aikana toteuttajana 21 projektissa, joista 15 oli kehittämishankkeita ja kuusi niin kutsuttuja muita projekteja, joilla toteutetaan lakisääteisiä ja hallinnollisia tehtäviä (esim. rahoituksen myöntämiseen, maksamiseen ja hallinnointiin liittyvät tehtävät) sekä tiedotetaan rahoitusohjelmiin liittyvistä rahoitusmahdollisuuksista (hakuinfot). Ne on perustettu projektimuotoiseksi etupäässä kustannusten seuranta varten. Vuoden aikana uusia projekteja käynnistyi viisi ja päättyi yhdeksän.

Liiton kehittämishankkeissa projektisalkun valintakriteereinä olivat työllisyyden, kestävyiden ja kansainvälisyyden edistäminen sekä liiton toiminnan kehittäminen. Niistä kestävyiden edistäminen nousi selvästi edistetyimmäksi salkkukriteeriksi yhdeksän projektin edistäessä kyseistä teemaa. Kansainvälisyyttä pääkriteerinään edisti neljä hanketta ja työllisyyttä kaksi. Käytännössä projektien teemat ovat usein poikkileikkaavia ja myös salkkukriteerit saattavat linkittyä toisiinsa, joten yhdellä projektilla edistettiin usein todellisuudessa useampaa salkkukriteeriä.

Projektien etenemistä seurattiin ja siitä raportointiin johtoryhmälle kvartaaleittain. Uudenmaan liiton toteuttamat projektit etenivät pääosin hyvin ja suunnitellusti eikä niissä ilmennyt niiden etenemistä vaarantavia poikkeamia. Myös projektien resursointi oli erittäin onnistunutta.

Ulkoista rahoitusta saatiin 14 rahoitusohjelmasta. Lukumäärältään eniten (4 kpl) hankkeita rahoitettiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta (sisältäen ESR+ ja EAKR-rahoitusta) sekä AKKE-rahoituksella (3 kpl). Uudenmaan liiton projektien kulut vuodelle 2025 olivat n. 2 316 978 euroa. Valtion osuus rahoituksesta oli 1 435 584 euroa (62 %) ja EU-rahoituksen osuus 656 262 euroa (28 %). Liiton omarahoituksen ja muun rahoituksen

osuus oli noin 238 021 euroa (10 %).

Projekteissa työskenteli vuoden aikana yhteensä 19 määräaikaista henkilöä eri pituisissa työsuhteissa. Lisäksi 13 vakituista työntekijää kirjasi projekteille työaikaa vuoden aikana prosenttiperusteisesti ja 13 muuta vakituista työntekijää tuntiperusteisesti.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi Uudenmaan liiton hallinnoimien projektien katsauksen vuodelta 2025.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas
Asiantuntija Nina Pakarinen

Oheismateriaali

Kestävyyttä ja kasvua Uudenmaan liiton projektit 2025; MHS 30.3.2026

Maakuntahallitus	§ 163	27.10.2025
Maakuntahallitus	§ 178	24.11.2025
Maakuntahallitus	§ 196	15.12.2025
Maakuntahallitus		30.03.2026

44

Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset vuosille 2025-2029

Maakuntahallitus 27.10.2025 § 163

Selostus

Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset on osa liiton strategista johtamisjärjestelmää ja ohjaa liiton eduvalvonnan strategista suunnittelua ja toimintaa. Edunvalvonnan linjauksissa kuvataan Uudenmaan liiton edunvalvonnan toimintatapoja ja asetetaan tavoitteet liiton edunvalvonnalle.

Edunvalvonta tukee Uudenmaan maakuntaohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista sekä tuo uusimaalaisen äänen kuuluviin poliittisessa päätöksenteossa niin EU:ssa kuin Suomessa. Edunvalvonnan linjauksista johdetaan tarkemmat vuosittaiset toimenpiteet. Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjauksien tarkoituksena on myös tukea edunvalvonnan systemaattista kehittämistä tulevien vuosien aikana.

Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset ovat voimassa vuonna 2025 alkaneen valtuustokauden loppuun. Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjauksissa esitettyjä tavoitteita ja tunnistettuja kehittämistarpeita päivitetään ja täsmennetään tarpeen mukaan.

Edunvalvonnan linjaukset on valmisteltu Uudenmaan kuntien edunvalvontatavoitteiden ja Uudenmaan liiton asiantuntijatyön pohjalta.

Liitteessä on kuvattu tiiviisti Uudenmaan liiton edunvalvonnan keskeiset tavoitteet maakuntahallituksen evästyskeskustelua varten. Edunvalvonnan linjauksista koostetaan evästyskeskustelun jälkeen asiakirja, joka sisältää yksityiskohtaisemman kuvauksen edunvalvonnan toimintatavoista ja tavoitteista. Tavoitteena on tuoda asiakirja maakuntahallituksen hyväksymiskäsittelyyn 27.10.2025.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus käy evästyskeskustelun ja ohjaa Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjausten jatkovalmistelua vuosille 2025-2029.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mikko Myllymäki
Asiantuntija Satu Salo-Jouppila

Maakuntahallitus 24.11.2025 § 178

Selostus

Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset on osa liiton strategista johtamisjärjestelmää ja ohjaa liiton edunvalvonnan strategista suunnittelua ja toimintaa. Edunvalvonnan linjauksissa kuvataan Uudenmaan liiton edunvalvonnan toimintatapoja ja asetetaan strategiset painopisteet liiton edunvalvonnalle.

Edunvalvonta tukee Uudenmaan maakuntaohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista sekä tuo uusimaalaisten äänen kuuluviin poliittisessa päätöksenteossa niin EU:ssa kuin Suomessa. Edunvalvonnan linjauksista johdetaan tarkemmat vuosittaiset toimenpidekokonaisuudet. Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjauksien tarkoituksena on tukea edunvalvonnan systemaattista kehittämistä tulevien vuosien aikana.

Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset ovat voimassa valtuustokauden 2025-2029. Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjauksissa esitettyjä tavoitteita ja tunnistettuja kehittämistarpeita päivitetään tai täsmennetään tarpeen mukaan.

Edunvalvonnan linjaukset on valmisteltu Uudenmaan kuntien edunvalvontatavoitteiden, Uudenmaan liiton asiantuntijatyön ja maakuntahallituksen 27.10. käydyn evästyskeskustelun pohjalta.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset vuosille 2025–2029 liitteen mukaisesti.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Käsittely:

Käsittelyn aikana Ulla Kaukola Tiina Elon kannattamana esitti, että asiakohta jätetään pöydälle. Asiasta käydään evästyskeskustelu joulukuun kokouksessa ja päätöskäsittely on tammikuun kokouksessa. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti jättää asian pöydälle.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mikko Myllymäki
Asiantuntija Satu Salo-Jouppila

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus käy evästyskeskustelun ja ohjaa Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjausten jatkovalmistelua vuosille 2025-2029.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mikko Myllymäki
Asiantuntija Satu Salo-Jouppila

Maakuntahallitus 30.03.2026
301/07.00.04.00.02/2025

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää hyväksyä Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset vuosille 2025–2029 liitteen mukaisesti.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mikko Myllymäki

Liitteet

Liite 10 Uudenmaan liiton edunvalvonnan linjaukset vuosille 2025-2029; MHS 30.3.2026

30.03.2026

45

Uudenmaan liiton taloushallinnon järjestelmä uudistus; Kilpailutuksen käynnistäminen

Maakuntahallitus 30.03.2026

68/02.08.02.01/2026

Selostus

Uudenmaan liitolla on käytössä Maestro Oy:n kirjanpito-ohjelma, osto- ja myyntireskontrat sekä ostolaskujen sähköinen kiertojärjestelmä. Talouden raportointiin käytetään Talgraf Oy:n Accuna BI -järjestelmää.

Valtionkonttorin taloushallinnon raportointivaatimuksiin on tulossa vuodesta 2027 muutoksia. Hankinnan tavoitteena on käyttöönottaa järjestelmäkokonaisuus, joka toteuttaa nämä vaatimukset. Lisäksi tavoitellaan prosessien tehokkuutta, tiedon saatavuutta sekä monipuolisempia raportointiominaisuuksia, jotta Accuna-järjestelmästä voitaisiin luopua. Selvytyksen vuoksi todetaan, että kyseessä on järjestelmähankinta, ei asiantuntijapalveluna tuotettavat taloushallintopalvelut.

Taloushallinnon järjestelmäkokonaisuus hankitaan avoimena, kansallisen kynnysarvon ylittävänä hankintana. Hankintasopimus laaditaan toistaiseksi voimassaolevaksi. Taloushallinnon järjestelmäkokonaisuus muodostaa organisaation talousprosessien jatkuvuuden kannalta kriittisen palvelun. Näin laajan ja kriittisen palvelun kilpailuttaminen ja palveluntuottajan vaihtuminen neljän vuoden välein ei edistä palveluiden pitkäjänteistä kehittämistä.

Hankinta koostuu käyttöönottoprojektista sekä jatkuvien palveluiden tuottamisesta. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton enimmäisarvo on 150 000 euroa. Hankinnan ennakoitu arvo koostuu käyttöönottoprojektista, optiosta sekä jatkuvien palveluiden ja erikseen tilattavien asiantuntijapalveluiden arvioiduista määristä laskettuna neljälle vuodelle. Hankintapäätös tehdään tälle vertailuhinnalle.

Taloushallinnon järjestelmäkokonaisuus sisältää:

- Kirjanpito-ohjelman
- Myynti- ja ostoestimat sekä ostolaskujen sähköisen kiertojärjestelmän
- Pankkiliikenteen
- Talouden suunnittelun, seurannan ja raportoinnin

Lisäksi tilaaja varaa itselleen oikeuden hankkia tämän sopimuksen nojalla ja siinä sovituin asiantuntijapalvelun tuntihinnoin taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuden kehittämiseen liittyviä erillistoimeksiantoja korkeintaan 3 000 eurolla vuodessa. Tällaisista toimeksiannoista sovitaan aina palveluntarjoajan ja tilaajan välillä etukäteen kirjallisesti. Tilaajalle ei synny sopimuksesta määräostovelvoitetta.

Hankintaan sisältyy optiona vanhan kirjanpitoaineiston siirto vanhasta järjestelmästä uuteen, mikäli valittavalla toimittajalla on valmius tuottaa palvelu ja se on kustannuksiltaan kohtuullinen. Tilaaja päättää option käytöstä osana hankintapäätöstä.

Hankintailmoitus julkaistaan HILMA-palvelussa (www.hankintailmoitukset.fi). Tarjouspyyntö julkaistaan sähköisenä Uudenmaan liiton Tarjouspalvelu-toimittajaportaalissa Cloudia tietojärjestelmässä.

Hankintalain mukaisesti tarjouksista valitaan kokonaistaloudellisesti edullisin. Tarjousten valintaperusteena on paras hinta-laatusuhde.

Arviointikriteerit ja niiden painoarvot ovat:

– Käyttöönottoprojektin suunnitelma ja ylläpitokauden kuvaus	20 %
– Pisteytettävät toiminnallisuudet	30 %
– Hinta	50 %

Mikäli yksikään saaduista tarjouksista ei vastaa tarjouspyyntöä hankintayksikön edellyttämällä tavalla tai olosuhteet hankintamenettelyn aikana muuttuvat sellaisiksi, ettei hankintayksikkö voi tarjouskilpailun tuloksia hyödyntää, hankintayksikkö voi keskeyttää hankintamenettelyn kokonaan tai osittain. Hankintayksikkö voi keskeyttää hankinnan myös muusta perustellusta syystä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- käynnistää Uudenmaan liiton taloushallinnon järjestelmä uudistuksen kilpailutuksen,
- valtuuttaa liiton toimiston viimeistelemään oheismateriaalina olevat tarjouspyyntöasiakirjat ja julkaisemaan ne HILMA-palvelussa huhtikuun aikana,
- valtuuttaa maakuntajohtajan tekemään hankintapäätöksen tämän hankinnan osalta ja allekirjoittamaan siitä laadittavan hankintasopimuksen,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Liisa Isokangas
Asiantuntija Jukka Hynninen, Nina Pakarinen

Oheismateriaali

Uudenmaan liiton taloushallinnon järjestelmä uudistus_Cloudia hankintailmoitus; MHS 30.3.2026

Uudenmaan liiton taloushallinnon järjestelmä uudistus_Mercell e-forms hankintailmoitus; MHS 30.3.2026

Liite 1, Hankinnan kohteen kuvaus; MHS 30.3.2026

Liite 2, Toiminnalliset vähimmäisvaatimukset; MHS 30.3.2026

Liite 3, Tarjoajan esittely ja referenssikuvaukset; MHS 30.3.2026

Liite 4, Alihankkijakuvaus ja mahdollinen kuvaus ryhmittymästä; MHS 30.3.2026

Liite 5, Käyttöönottoprojektin suunnitelma; MHS 30.3.2026

Liite 6, Ylläpitokauden kuvaus; MHS 30.3.2026

Liite 7, Tarjousten arviointi ja sopimusrakenne; MHS 30.3.2026

Liite 8, Hinnoittelulomake; MHS 30.3.2026

Liite 9, Palvelun pisteytettävät lisätoiminnallisuudet; MHS 30.3.2025

Liite 10, Sopimusluonnos taloushallinnon järjestelmäkokonaisuudesta ja ylläpidosta; MHS 30.3.2026

Liite 11, Henkilötietojen käsittelytoimien kuvaus; MHS 30.3.2026

Maakuntahallitus

30.03.2026

46

CIRCULANDIA -hankkeen perustamispäätös

Maakuntahallitus 30.03.2026

115/00.01.03.01/2026

Strateginen lähtökohta

Maakuntaohjelma on lakisääteinen suunnitelma, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa vuosina 2026-2029. Pitkän aikavälin strategiaan linjauksiin perustuva maakuntaohjelma tavoittelee ekologisesti kestävää, taloudellisesti vastuullista ja sosiaalisesti oikeudenmukaista maakuntaa.

CIRCULANDIA-projekti liittyy Uudenmaan maakuntaohjelman painopisteeseen Ympäristöviisas Uusimaa. Painopisteen tavoitteena on olla Euroopan ympäristöviisas alue ja hiilineutraali maakunta vuonna 2030. Projekti edistää painopisteen toteutumista edistämällä kiertotaloutta, vähentämällä päästöjä ja kasvattamalla hiilinieluja uudistavan maatalouden keinoin, kehittämällä kiertotalouden konkreettisia ratkaisuja ruuan, ravinnekierron, pakkausten ja hankintojen osalta, vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta maaperää ja ekosysteemien tilaa parantamalla, kasvattamalla kriisinkestävyttä ja omavaraisuutta sekä hyödyntämällä digitalisaatiota ympäristöviisaiden ratkaisujen skaalauksessa.

Selostus

Euroopan komissio on myöntänyt Uudenmaan liitolle Horisontti Eurooppa - rahoitusta CIRCULANDIA-projektin toteuttamiseen. CIRCULANDIA pyrkii rakentamaan ja skaalaamaan kaupunkien ja alueiden kiertotalouteen perustuvia ruokajärjestelmiä, jotka yhdistävät uudistavan maatalouden, paikallisen ruoantuotannon ja -jakelun sekä uudelleenkäytettävät pakkaukset. Hankkeen päätavoitteena on murtaa lineaariset tuotanto-kulutus-jäte -mallit ja korvata ne ratkaisulla, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä, parantavat maaperän ja ekosysteemien tilaa sekä lyhentävät ruokaketjuja ja vähentävät pakkausjätettä.

Hanke toteuttaa tätä kokeiluilla ja demonstroinneilla Euroopan kaupungeissa ja alueilla, osallistavilla ja monitoimijaisilla yhteiskehitysprosesseilla sekä kehittämällä uusia hallinta-, hankinta- ja liiketoimintamalleja, jotka tukevat paikallisia tuottajia ja kiertotalouden ratkaisuja. CIRCULANDIA luo siirrettäviä ja skaalattavia toimintamalleja, jotka tukevat Euroopan Green Dealia ja Euroopan komission CCRI-aloitetta, jossa Uusimaa on pilottialueena, ja kiihdyttävät siirtymää kiertotalouteen ja hiilineutraaleihin alueisiin.

Uudenmaan liiton rooli hankkeessa on tukea alueellista yhteistyötä, varmistaa pilotoitien kytkeytyminen maakunnan kiertotalous- ja ilmastotavoitteisiin sekä edistää hankkeen tulosten levittämistä ja

skaalausta koko Uudenmaan alueelle. Liitto toimii myös verkostojen rakentajana erityisesti kestävän ruokajärjestelmän ja maankäytön teemoissa sekä julkisten hankintojen uudistamisen edistäjänä tukemalla kuntia ja tuottajia innovatiivisten, kiertotaloutta ja paikallisuutta suosivien hankintamallien käyttöönotossa. Lisäksi liitto vastaa hankkeen viestinnästä ja sen koordinoinnista, varmistaen että pilotit ja niiden vaikutukset tulevat näkyviksi sekä maakunnan että hankekumppaneiden suuntaan.

Rahoitus	Euroopan komissio on 15.1.2026 päätöksellään myöntänyt Uudenmaan liitolle Horisontti Eurooppa -rahoitusta CIRCULANDIA -projektin toteuttamiseen.
Projektin tavoitteet	Projektin tavoitteena on kehittää ja pilotoida kaupunkien ja alueiden kiertotalousratkaisuja, jotka yhdistävät uudistavan maatalouden, paikallisen ruoantuotannon ja uudelleenkäytettävät pakkaukset, vähentävät päästöjä ja jätettä sekä luovat skaalattavia malleja kohti ilmastoneutraaleja ja resilienttejä ruokajärjestelmiä.
Projektisalkun valintakriteerit	Projektilla vastataan seuraaviin johtoryhmän asettamiin projektisalkun valintakriteereihin: kestävyys edistäminen
Toteuttajat	Projektin päätoteuttaja on CLIC Innovation Oy. Uudenmaan liitto toimii hankkeessa osatoteuttajana 33 muun toimijan kanssa. Suomesta projektissa on mukana aktiivisena hanketoteuttajana Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki, Helsingin yliopisto, Ilmatieteen laitos, Vaasan yliopisto, Elävä Itämeri Säätiö, Kekkila-BvB Oy. Liitännäisjäsenenä Uudeltamaalta on Hyvinkään ja Raaseporin kaupungit sekä Tuusulan kunta.
Projektin kesto	1.5.2026 – 31.10.2031
Projektihenkilöstö	Hankkeeseen rekrytoidaan Uudenmaan liittoon 1 henkilö.
Projektin kokonaiskustannus-arvio	9 634 760 euroa
Uudenmaan liiton kustannusarvio projektissa	Uudenmaan liiton kustannusarvio muodostuu seuraavasti: Horisontti Eurooppa -rahoitus 512 140,00 euroa (tukiprosentti 100 %).

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- perustaa CIRCULANDIA -projektin,
- nimetä hankkeen vastuujohtajaksi aluekehitysjohtajan,
- velvoittaa hankkeen noudattamaan Uudenmaan liiton projektiohjeistusta.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Eero Venäläinen
Asiantuntija Pia Tynys